

T. C. ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ESKİŞEHİR BASININDA SİNEMA ELEŞTİRİLERİ **(1908 - 1988)**

(Yüksek Lisans Tezi)

RADİFE AKYILDIZ

Danışman : Doç. Dr. Seçil BÜKER

KASIM 1988

ESKİŞEHİR

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
MERKEZ KÜTÜPHANESİ

İ Ç İ N D E K İ L E R

	<u>Sayfa No</u>
BÖLÜM I GİRİŞ	1
✓ SORUN	6
✓ AMAÇ	8
✓ ÖNEM	10
✓ SINIRLILIKLAR	10
✓ YÖNTEM	11
✓ EVREN ve ÖRNEKLEM	11
Eleştiri	13
Eleştirinin Tanımı	13
Eleştiride Yöntem	15
Güzel Sanatlarda Eleştiri	
Yöntemleri	15
Dış Dünyaya ve Topluma	
Dönük Eleştiriler	16
Sanatçıya Dönük Eleştiri	16
Okura Dönük Eleştiri	16
Esere Dönük Eleştiri	16
Yeni Eleştiri	17
Sinema Sanatının Tanımı	18
Sinema Eleştirisinin Tanımı	20
Sinema Eleştirisinde Yöntem	24
Tanıtma Yazısı	24
Klasik Eleştiri	25
Derinlemesine Eleştiri	25
Bilimsel Eleştiri	26
Sinema Eleştiri Türleri	26

	<u>Sayfa No</u>
Gündelikler (Gazeteler)	26
Dergilerde	27
✓ BÖLÜM II BULGULAR VE YORUM	29
Eskişehir Basınında Sinema	
Eleştirileri	29
1908-1950 DÖNEMİ	
GAZETELER	29
DERGİLER	32
1950-1970 DÖNEMİ	
GAZETELER	33
SAKARYA	33
İSTİKBAL	46
DEMOKRAT ESKİŞEHİR	48
MÜCADELE	50
YENİ ESKİŞEHİR	51
YENİ HABER	52
İÇ ANADOLU	56
TÜRKGÜCÜ	59
ESKİŞEHİR	62
BİZİM SAKARYA	65
TÜRKYOLU	66
DERGİLER	67
1970-1988 DÖNEMİ	
GAZETELER	68
SAKARYA	68
AKBIYIK POSTASI - SON HABER	70
DEMOKRAT ANADOLU	71

GİRİŞ

Yöntemsel ayrımlılıklar olmasına karşın, sonul çözümlenmede, yapıt ile eleştirmen arasındaki etkileşimin çeşitli iletişim araçları yoluyla üçüncü kişilere aktarılması olayı olan eleştiri, genel anlamda alındığında uygarlık tarihi denli uzak bir geçmişe sahiptir.

İlk ritüeller doğanın eleştirisiyle "Doğarsın, ölürsün, yeniden doğarsın. Danslarımla, şarkılarımla ben de doğarım, ölürüm, yeniden doğarım." diyerek başkaldırıydı doğaya. Ritüellerin eleştirisi komedyaya ve tragedyaı doğurdu. İnsanoğlu kendini eleştirerek büyüdü. Çünkü, attığı her adım bir değerlendirmeye yol açtı. Her değerlendirme, olumlu ya da olumsuz bir eleştiriydi. Her eleştiri, övücü yanıyla insanı daha güzelini, yericisi yanıyla daha doğrusunu, yapmaya zorladı. Başka bir deyişle, edim eleştiriyi; eleştiri tartışma ortamını; tartışma ortamı düşüncelerin çarpışmasını ve yeniden edimi doğurdu.

Bu bağlamda ele alındığında, eleştiri kurumunun toplumsal devingenlik ve bağlı olarak uygarlık tarihi içinde çok önemli bir yere sahip olduğu açıktır.

Eleştirinin sanat alanındaki ilk örnekleri XVI. yüzyılda görülür:

Bunların en ünlüsü Defense et Illustration de la langue française'dir, Joachim du Belley 1549 yılında, "Brigade"daki arkadaşları adına, Thomas Sébillet'in önceki yıl yayınlanmış Yazın Sanatı'nı yanıtlamak için yazmıştır bu yazıyı. (1)

Değerli olmayan örnekler dışında pek fazla verimlilik göstermeyen XVI. yüzyılın ardından XVII.yüzyılda yazarlığın bir meslek olarak yerleşmesine koşut olarak eleştiri alanında da ciddi çalışmalar gözlenmeye başlanır. Bu yüzyılda:

...eleştiri çoğu kez yergi biçimini alır... çokları bilgiç kavgalardır bunların, kişisel aşagılamların bilgince alıntılarla iç içe girdiği, dizi dizi yergi yazılarına neden olurlar... Ancak buna rağmen: "kusurları, inatçılığı, yetersizlikleri ne olursa olsun, eleştirmenlerin varlığı bir gerçektir artık. 1660'tan sonra her zaman da olacaktır.(2)

Bu dönemde sanat ve sanatçı çevresinin sınırlılığı içinde kalan, kitlelere ulaşamayan, çoğu kez sözlü olarak salonlarda ortamını bulmaya çalışan ve de büyük çoğunluğu inakçı olan eleştiri kavramının kurumsallaşma ve disipline olma yolundaki ivme artışı, bilimsel ve teknolojik gelişmelerle koşutluk gösterir:

- (1) Jean C.Filloux -J.C. Carloni, Eleştiri Kuramları, Kuzey Yayınları, Ankara, 1984, s.1.
 (2) J.C.Filloux - J.C. Barloni, a.g.e., -s.2.

Çağın büyük yeniliği gazetenin ortaya çıkmasıdır... Gerçek anlamda yazılı basın 1665'te Denis de Sallo'nun kurduğu Journal des Savants'la doğar: burada yeni kitaplar üzerine oldukça nesnel tanıtma yazıları yayınlanır... Böylece eleştirinin yaşamasını sağlayan gazete eleştirisi belirmiş olur. (3)

Kitap tanıtma yazılarıyla başlayan gazete eleştirileri süreç içinde diğer sanat dallarına da yer vermeye başlar. İlk film eleştirileri "Vachel Lindsay'ın "The Art Of The Moving Picture"1 (1915) ve Hugo Münsterberg'in The Photoplay: A Psychological Study'si (1916)"dır. (4)

Öncülleri durumundaki sanat dallarının bir bileşkesi olarak ortaya çıkan ve kendini oluşturan değerler toplamından daha büyük bir değer taşıyan sinema, aynı zamanda en kitlesele sanat dalı olması özelliğiyle de, başka hiç bir sanat dalında gözlenmeyen çok yoğun bir eleştiri bombardımanının hedefi olur.

Çok kısa bir sürede 'çağın sanatı' olarak kabul gören sinemanın büyük tahta oturmasını, yapıt-okur etkileşiminin nitel ve nitel oylumunun büyük-

-
- (3) J.C.Filloux - J.C. Carloni, a.g.e., s. 5.
 (4) Seçil Bükler, "Göstergebilimsel Yaklaşım",
Sinema Kuramları, Dost Kitabevi.Yayınları,
 Ankara 1985, s.131.

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
 EKİMLİK BİLİMSEL ARAŞTIRMA MERKEZİ

lüğü, ya da başka bir deyişle, edim-eleştiri-tartışma-edim sarmalı içinde 'yeniden üretim' olarak değerlendirilebilecek 'eleştiri' kavram ve kurumunun varlığıyla açıklamak olasıdır.

Nitekim, Cahiers du Cinema Yeni Dalga akımını; Ertuğrul Muhsin'in teatral sinemasına tepkiler de Sinemacılar Dönemini hazırlar.

Eskişehir örneğinde ise, 1967 yılında Sinema Derneği - Sinematek'in kurulması, Kılıçoğlu gibi Türkiye çapında prima bir salonun inşası, 1970 yılında Eskişehir merkez ve çevresinde 38 sinema salonunun bulunması (7 salon 1. sınıf, 8 salon 2. sınıf, 23 salon 3. sınıf), 1978 yılında Sinema-Televizyon Yüksek Okulu'nun açılması, yerli filmlerin galalarının premierinin Eskişehir'de yapılması gibi olayları 1950-1970 yılları arası yerel basında yayınlanan sinema eleştiri yazılarına ve eleştirmenlere bağlamak yanlış olmaz.

Özetle söylemek gerekirse, sinemanın kitlelerce benimsenip yaygınlaşmasında yoğun eleştiri ortamının payı büyüktür.

Özetle söylemek gerekirse, sinemanın kitlelerce benimsenip yaygınlaşmasında yoğun eleştiri ortamı-

(5) Kültür ve Eğlence Yerleri İstatistikleri 1970, Devlet İstatistik Enstitüsü Yayın No: 665, Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara, 1973.

nın payı büyüktür.

Öte yandan, Filloux ve Carloni'nin belirttiği gibi; eleştirinin yaşamasını sağlayan gazeteler - daha önce tek medya olması bir yana - elektronik kitle iletişim araçlarının çok yoğun olarak kullanıldığı günümüzde dahi eleştirinin kurumsallaşmasında, anlık tüketime yönelik olmaktan kurtulup kalıcılığının sağlanmasında hala en önemli araç durumundadır.

Bu nedenle, araştırma evreninin 'gazete' olarak seçimi ayrı bir önem katmaktadır.

Eskişehir'de, 1908 tarihli ilk gazeteden 1988 yılına değin, 80 yıllık dönemde yayınlanan 125 gazete ve 24 derginin tarandığı bu çalışmada film-izleyici-salon sacayağında, Eskişehir'de sinema sanatının benimsenip yaygınlaşması yolunda, gazetelerde ayrı bir köşede yazan 33 yazarın tümü -konuyla ilgili uzmanlıklarına bakılmaksızın - 'eleştirmen'; sinema yapıtı üzerine yazılmış yazıların tümü ise 'eleştiri' olarak kabul edildi.

"Eskişehir Basınında Sinema Eleştirileri 1908-1988" adlı bu çalışmanın sinemanın bir bunalım yaşadığı günümüzde, geçmişte çok güzel örnekleri saptanan basın-eleştiri ilişkisinin doğurduğu toplumsal kültürel devingenlik ve bunun sinema üzerindeki olumlu etkilerini belgeleyerek sorunun çözümüne katkıda bulunması, kuramsal formasyonla donanımlı Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Sinema-Televizyon Bölümü öğrencilerini güdüleyebilmesi umudunu taşıyorum.

SORUN

Kendinden önce var olan tüm sanat dallarının bir bileşkesi olarak ortaya çıkan ve çağın sanatı olarak anılan sinemanın saltanatı, ne yazık ki, yüzyılı dolduramadan sallanmaya başladı. Teknolojik alandaki onca gelişime karşın sinema salonlarının birbiri ardısına, büyük bir ivmeyle kapanmaya başlaması araştırmacıları harekete geçirdi.

Türkiye'de de, 1970'li yıllardan sonra, ulusal televizyon şebekesinin yaygınlaşması, video-tape'lerin rekabeti ve geçmişte yaşanan toplumsal çalkantıların etkisi ve benzeri nedenlerle açıklanmaya çalışılan sinema salonlarının azalması ve film üretiminin düşmesi sorunu üzücü olmakla birlikte, aynı dönem içinde sinema alanında eğitim vermek üzere kurulan yükseköğretim kurumlarının sayısında bir artışın olması çarpıcı bir ikilem doğurmaktadır.

Eskişehir'de 1977-1978 döneminde İktisadi Ticari İlimler Akademisi'ne bağlı olarak Sinema Televizyon Yüksek Okulu adıyla öğretime başlayan ve bugün kuramsal-uygulama olanakları, sahip olduğu teknolojiyle alanında Türkiye'nin en yetkin kurumlarından olan Anadolu Üniversitesi. Açıköğretim Fakültesi Sinema-Televizyon Bölümü'nün yukarıda belirtilen koşullarda, üstelik İstanbul ya da Ankara gibi ülkenin sanatsal odaklarında değil de Eskişehir gibi bir taşra kentinde varlık bulması ilk bakışta anlamlı

gelmemektedir. Doğal olarak böylesi bir kurumun Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ya da Yeşilçam gibi üretim merkezleriyle örgensel ilişkilerin rahat kurulabileceği kentlerde yer almasının açıklamasının daha kolay olması beklenir.

Bugün Eskişehir'deki gidilebilecek sinema salonu sayısı iki, bir haftada sinemaya giden izleyici sayısı 1987 Aralık ayı ortalaması 15.852 kişidir. (*) Siyasadan ekonomiye, sanat-kültürden spora, toplumun aynası durumunda olan yerel basında ise sinema ile ilgili hiç bir yazıya yer verilmemektedir.

Tüm bu sayılar Eskişehir'de toplumun sinemaya olan ilgisinin ne denli az olduğunu göstermektedir. Bu durumda Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Sinema-Televizyon Bölümü'nün varlık gerekçesinin toplumsal temellerinin araştırılması, toplum-sinema arasındaki örgensel ilişkilerin kurulmasında yadsınmaz bir öneme sahip olan sinema eleştiri yazılarının yayınlanmasına aracılık eden ve aynı zamanda taşra kentlerinin toplumsal bellekleri hakkında en önemli belge olma niteliğini taşıyan yerel basın arşivlerinin taranarak, geçmişte Eskişehir halkının sinema ile ilişkisinin boyutlarının saptanması bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

(*) Eskişehir Belediyesi Gelir Müdürlüğü Eğlence Yerleri Servisi Kayıtları, Eskişehir, Aralık 1987.

AMAÇ

Sinema yapıtı geniş kitlelere ulaşırken, yapıt ve izleyici arasındaki ilişki önem kazanmaktadır. Bu ilişkide, basında yer alan sinema eleştirii yazılarının değeri tartışma götürmez bir gerçektir.

Dördüncü güç olarak da adlandırılan yazılı basın, siyasadan ekonomiye, sanat kültürden spora, toplumların aynası durumundadır. Özellikle, taşra kentlerinde yayınlanan gazetelerin arşivleri aynı zamanda, o kentlerin toplumsal, kültürel, başka bir deyişle toplumsal bellekleri hakkında en önemli belge olma özelliğine sahiptir. Bu üstünlüğü ile sadece yaşanan günlerin değil, geçmiş zamanların toplumsal yaşamına da ışık tutar. (6)

"Eskişehir Basınında Sinema Eleştirisi 1908-1988" adlı bu çalışma, Eskişehir kentinin -çok özel bir konuda da olsa- toplumsal belleğinin toplu bir değerlendirmeye yazıya dökülmesini, Eskişehir basınında çıkan sinema yazılarının retrospektif (geriye dönük durum saptaması) bir çalışmayla değerlendirilmesini amaçlamaktadır.

(6) Turhan Baraz, Başlangıçtan Günümüze Eskişehir Basını, (1908-1986), Yılmaz Büyükerşen'in sunuş yazısı, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Yayınları No:285, Açıköğretim Fakültesi Yayınları No:134, Anadolu Üniversitesi Basımevi, 1988.

Bu amaca yönelik olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1.Başlangıçtan günümüze, Eskişehir basınının sinema ile ilişkisi nedir?

2.Eskişehir basınında yayınlanan sinema eleştirilerinin başlangıcı, gelişimi ve günümüzdeki durumu nedir?

ÖNEM

"Eskişehir Basınında Sinema Eleştirileri 1908-1988" adlı bu çalışma, Eskişehir'in kültür tarihine ışık tutması, sinema salonlarının sayılarının giderek azalması sorununun çözümüne katkıda bulunması; Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Sinema-Televizyon Bölümü'nün varlık gerekçesinin toplumsal-kültürel temellerinin araştırılması bakım-larından önem taşımaktadır. Bunun yanı sıra bu araştı-ırma, Eskişehir'in toplumsal-kültürel yaşamında, iletişim araçlarından olan, basın-sinema ilişkisinin varolma süreçlerinin değerlendirilmesine öncülük et-me, koşut araştırmalara özendirme ve katkıda bulunma ereğini gütmesi açısından önemlidir.

SINIRLILIKLAR

1. 1908-1988 yılları arasında, Eskişehir'de yayınlanan gündelik ve süreli yayınların bulunabi-len sayıları,

2. Anılan dönem içinde Eskişehir basınında yer alan sinema yazıları ile sınırlıdır.

Eskişehir Basınında Sinema Eleştirileri 1908-1988 adlı bu çalışmada Anadolu Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eskişehir İl Halk Kütüphanesi, Sakarya Gazetesi ve Milli İrade Gazetesi'nin kendi arşivlerinden yararlanıldı. Özellikle, Anadolu Üni-versitesi'nin girişimleriyle oluşturulan Basın Mü-

zesi, özel kişiler elinde bulunan gazete koleksiyonlarının da bağışlarıyla, en zengin kaynak durumundadır.

1908-1988 yılları arası Eskişehir'de yayınlanan 125 gazetenin tüm sayılarına ulaşılmasa da, tiraj ve yayın süreleri bakımından en büyük değerlere sahip olan üç büyük gazetenin -ki söz konusu Sakarya, İstikbal ve Milli İrade Gazeteleri hala yayınlarını sürdürmektedir- ilk sayılarından, günümüze, bütün sayılarının bulunarak taranması, araştırmanın sağlıklılığı açısından önemli bir kazançtır.

YÖNTEM

Eskişehir basınında sinema eleştirilerinin değerlendirilmesi için yapılan bu araştırma retrospektif türünde bir araştırmadır. Bu amaçla, kamu ve özel kişilerin elinde bulunan gazete koleksiyonları taranmış; Eskişehir Belediyesi, Eskişehir Emniyet Müdürlüğü arşivleri ve kaynak kişilerin anılarından yararlanılmıştır.

EVREN ve ÖRNEKLEM

Eskişehir'de, 1908 yılında yayınlanan ilk gazete olan Nimet Gazetesi'nden başlayarak, 1987 sonu itibarıyla yayınlanmakta olan gazetelerin, özel ve kamu arşivlerinde bulunan tüm sayıları araştırmanın

evrenini oluşturmaktadır. Evrenin tamamı örneklem olarak alınmıştır.

Eleştiri

Eleştirinin Tanımı

Osmanlıca'da "Tenkit", "İntikat"; Fransızca'da ve İngilizce'de "Critique", Almanca'da "Kritik" ve İtalyanca'da da "Critica" sözcükleriyle adlandırılan "eleştiri", değerlendirme, yargılama ve ayırdetme anlamlarını dile getiren Yunanca "Kritika" deyiminden türemiştir. Antikçağ Yunanlıları bu anlamda eleştiri sanatına "Kritiketekhne" derlerdi. Kesinlikle yargılamak anlamındaki Yunanca "Krinein" kökünden türetilen eleştirel ve eleştirici anlamındaki Yunanca "Kritikos" sözcüğü Latinceye "Criticus" biçimiyle geçmiş ve bu yolla Avrupa dillerine yayılmıştır. Eleştiri terimi, "eleştirme" ve "eleştirim" biçimleriyle de kullanılmaktadır. Terim herhangi bir şeyi iyi ya da kötü yanlarıyla değerlendirme anlamını kapsadığı halde bir şeyin sadece kötü yanını gösterme anlamıyla da tanımlanmıştır. (7)

Eleştiri: Edebiyat ve sanat yapıtlarını değerlendirme sanatı, bir edebiyat ve sanat yapıtının değerlendirilmesi, bir şeyin doğruluğunu, gerçeğe uygunluğunu saptamaya yönelik ayrıntılı inceleme, bir kimseyi, bir şeyi eleştirmek eylemi; bir kimseye, bir

(7) Orhan Hançerlioğlu, Felsefe Sözlüğü, Genişletilmiş 5. Basım, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1979, s.101.

şeye yöneltilen olumsuz yargı, şeklinde tanımlanır (8).

Eleştiri, sanatçı ve sanat yapıtı ile izleyici, okuyucu arasında kurulmuş bir köprüdür. Bu köprü sanat yapıtlarından başkalarına doğru uzanmaktadır.

Eleştiri bir tarafı sanatçıya ve ürününe bakan öteki tarafı, okura, izleyiciye bakan iki yönlü bir ayna tutmaktadır. Bu aynanın bir tarafında sanatçı eserini ve kendini görür. Öteki tarafta ise başkaları sanat eserini görürler (9).

Bir sanat yapıtı eleştirilirken sonuç alabilmek için, herşeyden önce yapıttaki kalıcı ve yaratıcı öğelerin ortaya çıkarılması gerekir. Buna yaklaşımları sağlamak için de , tartışmaya girişenlerin en azından sanat alanında belirli bir düzeyde bulunmaları; tek yanlı kalmamaları; bilinçsiz bir tutkuyla bir akıma, ya da bir türe bağlanmış olsalar bile, sanatın gerçeklerini gözönünde bulundurmaları kaçınılmaz ilke olmalıdır. (10)

-
- (8) Büyük Larousse Ansiklopedi ve Sözlük, İstanbul, Gelişim Yayınları Cilt:6, s.3638-3639.
 (9) "Tenkitçi", Vatan Gazetesi, 22 Kasım 1953. Esra Biryıldız, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
 (10) Mahir Ünlü, "Kavramlar ve Boyutları", Haşmet Matbaası, İstanbul, 1980, s.139.

ELEŞTİRİDE YÖNTEM

1. Güzel Sanatlarda Eleştiri Yöntemleri

Eleştirinin tarihine ve gelişimine bakıldığında, eleştiri yapılırken değerlendirmede kullanılan ölçütlerin ayrımlı olduğu gözlenir. Çeşitli yazarlar eleştiri yöntemlerini şöyle açıklarlar:

J.C. Carloni ve J.C. Filloux'un Tahsin Yücel tarafından dilimize çevrilen "Eleştiri Kuramları" adlı yapıtında, eleştiri yöntemleri;

- . İzlenimci Eleştiri
- . Bilimsel Eleştiri
- . Ruhbilimsel Eleştiri
- . Toplumbilimsel Eleştiri
- . Marxçı Eleştiri
- . Felsefesal Eleştiri

olarak sınıflandırılır. (11)

Berna Moran ise "Edebiyat Kuramları ve Eleştiri" adlı yapıtında;

- . Dış dünyaya ve topluma dönük eleştiri
- . Sanatçıya dönük eleştiri
- . Okura dönük eleştiri
- . Esere dönük eleştiri

biçiminde yaptığı ayırmadan sonra bölümleri şu alt başlıklarda açıklar:

(11) J.C.Filloux; J.C. Carloni, Çev:Tahsin Yücel, a.g.e, s.1-124.

Dış Dünyaya ve Topluma Dönük Eleştiriler

- . Tarihi Eleştiri
- . Sosyolojik Eleştiri
- . Marxist Eleştiri

Dış Dünyaya ve Topluma Dönük Eleştiri yönteminde yapıt, yapıtın oluşturulduğu koşullar ve yansıttığı gerçeklik arasındaki ilişkiler irdelenir.

Sanatçıya Dönük Eleştiri

Yapıtın gerçek anlamını kavrayabilmek, yapıtı aydınlatmak, sanatçının tasarladıklarını gerçekleştirip gerçekleştiremediğini anlayabilmek için sanatçının yaşamını, kişiliğini araştırmayı ya da yapıta bakarak sanatçının psikolojisini ortaya koymayı amaçlayan bu eleştiri yöntemi ikiye ayrılır.

Biyografik Eleştiri

Psikanalitik Eleştiri

Okura Dönük Eleştiri

İzlenimci eleştiri olarakta adlandırılmaktadır. Eserle, yaşanan an'ın güzelliklerinin eleştirmende uyandırdığı duyguların okuyucuya anlatılmasıdır.

Özneldir. Eserin yapısı üzerinde durmaz.

Eserle Dönük Eleştiri

Eserle dönük eleştiri dayanağını; eserin kendi yapısında eserin kendi öğeleri arasında kurulan bir

düzenden almaktadır. (12)

Yeni Eleştiri

Sanat eserlerindeki anlam ve zenginliklere ışık tutmak, eserin sanat değerlerine işaret ederek okurun ondan tad almasını sağlamasını ister. (13)

Arketipçi Eleştiri: Yeni eleştirinin türüdür. Esere eğilerek orada yer alan öğelerin anlamını araştırır, ancak bunu, estetik, yaşantıyı meydana getiren yapıyı ortaya çıkarmak için değil çok eski çağlardan bu yana insanları etkileyen, onlara derinlerden seslenen bir takım ölümsüz arketipleri ortaya çıkarmak için yapar (14).

Bu görüşlerin ışığı altında sanat eserleri eleştirilirken gözönünde tutulabilecek türler; (Esra Biryıldız şöyle ayırmaktadır)

- . İzlenimci eleştiri,
- . Tarihi eleştiri,
- . Toplumbilimsel eleştiri,
- . Marxist eleştiri,
- . Biyografik, psikanalitik eleştiri,
- . Biçimsel eleştiri,
- . Bilimsel eleştiri

(12) Berna Moran, Edebiyat Kuramları ve Eleştiri,
4. Baskı, İstanbul Cem Yayınevi, 1981, s.58-191.
(13) Moran, a.g.e., s.58.
(14) Moran, a.g.e., s.191.

olarak vurgulanabilir.

İzlenimci eleştiri yaşanan an'ın izlenimlerinin, duygularının, güzelliklerinin okuyucuya aktarılmasıdır. Öznel eleştiridir. Tarihi eleştiri, bir eserin tarihi çerçeveye oturtularak zamanın özelliklerine göre incelenmesidir. Toplumbilimsel eleştiri, sanat eserlerinin oluşumunda toplumsal nedenleri araştırılarak ortaya konmasıdır. Marxist eleştiri, sanat eserlerinin oluşumunda ekonomik alt yapı ile sınıf çatışmalarının etkilerini araştırarak neden ve sonuçların ortaya konmasıdır. Biyografik ve psikanalitik eleştiri de yapıtı ortaya çıkaran sanatçının yaşamının araştırılmasından ya da sanatçının psikolojisini yorumlayarak yapıtı inceleyen eleştiri türüdür. Biçimsel eleştiri, sadece yapıtı hiç bir biçimde başka etkileri gözönüne almadan yalnızca sanatsal yönden inceleyen bir türdür. Bilimsel eleştiri ise bir sanat yapıtının tarihsel, toplumsal, psikolojik, ideolojik, estetik, teknik tüm yöntemlerden yararlanılarak nesnel olarak, dayanakları bulunarak incelenmesi ve değerlendirilmesidir (15).

Sinema Sanatının Tanımı

Sinema sanatı en genel tanımıyla, Fransızca "Art du Cinema ve Art Cinematographique", İngilizce

(15) Esra Biryıldız, "Türk Basınında Türk Film Eleştirileri", Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1986, İstanbul, s.17-18.

"Art of the Film", Almanca "Kunst der Film", "Filmkunst ve Kinematurgie" kelimeleriyle adlandırılan herhangi bir kavramı, bir düşünceyi, bir konuyu sesli sinemada sesle desteklenen devinimli resimler (görüntüler) yardımıyla ortaya koymak amacını güden sanat dalıdır (16).

Sinema sanatı sanatların en popüler ve en yaygın olanıdır. Hem göze, hem kulağa seslenerek ve çok sayıda insana çok kısa bir sürede ulaşarak toplulukları etkileyebilmektedir.

Sinemanın sanat olarak belirmesinin yanında önemli pek çok özelliği vardır. Bunlardan en belirgin olanı sinemanın bir eğlence aracı olmasıdır.

Nijat Özön, sinemanın öteki özelliklerini şöyle sıralar.

- . Kendine özgü kuralları olan bir dildir,
- . Kendi diliyle duyguları, düşünceleri anlatan bir araçtır,
- . Bir iletişim aracıdır,
- . Bir eğitim-öğretim aracıdır,
- . Bir araştırma aracıdır,
- . Bir propaganda aracıdır,
- . Bir sanatlar birleşimidir.

(16) Nijat Özön, Sinema ve Televizyon Terimleri Sözlüğü, Ankara, TDK Yayınları, 1981, s.273.

Sanatların en genci ve en yenisi olan, bütün öbür geleneksel sanat dallarından sonra ortaya çıkan, bundan ötürü yedinci sanat diye adlandırılan sinema, kendinden önceki tüm sanatlardan yararlanabilecek, bunların bütün özelliklerini kendi kuralları içinde özümseyebilecek yapıda, esnekliktedir. (17)

Sinema Eleştirisinin Tanımı

Sinema eleştirisi; bir filmin sanat, estetik, teknik, ideolojik, toplumbilim yönünde değerlendirilmesiyle uğraşan yazı türüdür. "Sinema Eleştirisi", "Film Eleştirisi", "Sinema Tenkidi", "Film Tenkidi", "Tenkit", "Kritik" ve "Eleştirme" adlarıyla da anılır. Bu terim Fransızca'da Critique du Film, İngilizce'de "Film Criticism", "Criticism" ve Almanca'da da "Film Kritik" ve "Kritik" (18) sözcükleriyle kullanılmaktadır.

Sinematografin ilk seyircileri La Ciotat garına giren treni seyrettikten sonra düşüncelerini belirttiklerinde sinemanın ilk eleştirmenleri olduklarını kuşkusuz düşünmemişlerdi. (19)

(17) Nijat Özön, Sinema Uygulayımı-Sanatı-Tarihi, Hil Yayınları, İstanbul, 1985, s.12-13.

(18) Nijat Özön, Sinema ve Televizyon Terimleri Sözlüğü, TDK Yayınları, 1981, Ankara, s.107.

(19) Jak Şalom, "Eleştirme ve Bazı Sorunlar", Yeni Sinema Dergisi, Y.2, s.8, Temmuz 1967, s.20.

Film eleştirisi kuramsal düzeyde Vachel Lindsay'ın "The Art of the Moving Picture", (1915) ve Hugo Münsterberg'in "The Photoplay: A Psychological Study"si (1916) ile başladı (20).

Lindsay "Film sanatının büyük ve yüksek bir sanat olduğunu" bildiriyordu: "Buna inandırmaya çalıştığım insanlar (1) Amerika'daki büyük sanat müzeleridir, (2) İngiliz dili, dram tarihi, dram uygulaması, sanat tarihi ve uygulaması bölümleridir ... (3) genellikle eleştiri ile yazın dünyasıdır." (21)

Sinemanın doğuşuyla başlayan sinema eleştirisi kuramsal düzeyde, sinemada çeşitli akımların doğmasına öncü olmuştur.

Ayzenştayn, Pudovkin ve Balazs sinema kuramı için bilimsel bir program kurmak istemişlerdir.

Özellikle Ayzenştayn, bilimsel film incelemesini ruhbilim, toplumbilim ve dilbilimle bütünleştirmeye çalışmıştır.

Ama Lev Kuleşov'a dek hiç kimse sinema sanatının doğasına değinmedi. Kuleşov görüntü düzenlemesi ile nesnel gerçekliği değiştirmenin olanakları

(20) Seçil Büker, "Göstergebilimsel Yaklaşım", Sinema Kuramları, Ankara, Dost Kitapevi Yayınları, 1985, s.191.

(21) Seçil Büker, Oğuz Onaran, (V.F.Perkins, Çev:Oğuz Onaran), Sinema Kuramları, Dost Kitapevi Yayınları, s.131.

olduğunu gösterdi. Pudovkin onu izledi. Kuleşov filmin içeriğinden çok biçimi üzerinde durdu; çekimin sözcükle, film ayırımının tümceyle eşdeğer olduğunu öne sürdü. Pudovkin, Ayzenştayn, Bela Balazs da filmin bir dil olduğunu; çekimin sözcük gibi, film ayırımı içinde öbür öğelerle etkileşim sonucu anlam kazandığını söylediler. (22)

Bazin ise film montaj değildir diyerek daha sonra gelecek sinema göstergibilimcilerin öncüsü oluyordu. Bazin sinemada iki gelenek olduğunu söylüyordu. Montaj ile mise-en scène (yönetim). (23)

Sinemanın ilk eleştirmenleri arasında yer alan Luis Delluc (1890-1924) ile Ricciotto Canudo'nun öncülüğünde "Fransız izlenimciliği" (empresionizm) akımı başladı. (24)

1945'li yıllarda İtalya'da Umberto Barbaro'nun kuramlarının "Cinema" dergisinde yayınlanması ve eleştirmen Guiseppè De Santis'in yardımlarıyla "Yeni Gerçekçilik" akımı doğmuştur. (25)

Yine Fransa'da, 1948'de Alexandre Astruc, sinemacının, öbür herhangi bir sanatçı gibi, bir filmin

(22) Büker, aynı, 1985, s.191.

(23) Büker, aynı, 1985, s.192.

(24) Nijat Özön, Sinema Uygulayımı-Sanatı-Tarihi, Hil Yayınları, İstanbul, 1985, s.171.

(25) Esra Biryıldız, "Türk Basınında Türk Film Eleştirileri", Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1986, s.38.

bütün önemli öğelerinin tek gerçekleştiricisi olması gerektiğini ileri süren "yaratıcılar sineması" ve sinemacının bir yazar rahatlığıyla çalışması gerektiğini savunan "alıcı kalem" görüşleriyle yetişmekte olan sinemacılar üzerinde büyük etkide bulundu. 1954'ten sonra "Chaiers du Cinema" ile "Arts" dergilerinde yazan sinema eleştirmenleri (Bazin, Astruc, Truffaut, Resnais ve Malle) "Yeni Dalga" akımının doğmasına ve gelişimine öncü oldular. (26)

İngiltere'de ise Yeni Gerçekliğin etkisiyle "Özgür Sinema" akımı 1956'dan sonra sinema eleştirmeni Lindsay Anderson ile kurgucu Karel Reisz önderliğinde başlar. (27)

Sinema eleştirisi, çeşitli sinema akımlarının doğmasına ve gelişmesine etki ederken, Andre Bazin sinema eleştirisinin iki yüzü olduğunu bunlardan birinin silik ve para değeri taşımayan filme dönük yüzü, ötekinin ise seyirciye dönük yüzü olduğunu belirtiyor. Eleştirmeyi haklı kılan seyirciye dönük yüzüdür, diyor.

Andre Bazin sinema eleştirisinin sonuçta tamamlanmamış yapıttan yola çıktığını belirtiyor ve eleştirinin işlevi bu yapıtı açıklamaktan çok bu yapıtın anlamının ya da anlamlarının izleyicinin bi-

(26) Özön, a.g.e., s.219-222.

(27) Özön, a.g.e., s.227.

linç ve zekasında aydınlık kazanmasını sağlamaktır biçiminde belirtiyor (28).

Nijat Özön iyi bir sinema eleştirisinin reçetesi olmadığını, bunun nedeninin sinemanın çok karmaşık, çapraşık, canlı, örgensel bir sanat olmasından kaynaklandığını, bu nedenle yapılacak iyi, doğru, nesnel, doyurucu bir sinema eleştirisinin sinemanın bu yapısına dayanması gerektiğini belirtmektedir (29).

Sinema Eleştirisinde Yöntem

Film eleştirisi yapılırken güzel sanatlarda yapılan eleştiri yöntemlerinden yararlanılmaktadır.

Bu yöntemlerle film eleştirisi türlerini;

-Tanıtma yazıları,

-Klasik eleştiriler,

-Derinlemesine eleştiriler,

-Bilimsel eleştiriler, olarak sınıflandırabiliriz.

Tanıtma Yazısı

Gündelik gazetelerde ve magazin dergilerinde yayınlanan yazılarda, filmin kısa filmografisi ve ko-

(28) Andre Bazin, Çağdaş Sinemanın Sorunları, (Çev:Nijat Özön), Ankara Bilgi Yayınevi, 1966, s.189-194.

(29) Nijat Özön, "Başarılı bir film eleştirisi nasıl olmalıdır?", Milliyet Sanat Dergisi, Yeni Dizi 119, Mayıs 1985, s.9.

nusu anlatılmaktadır. Genellikle bir değer yargısı ve yorum belirtilmektedir. İzlenimci eleştiri yöntemine dayanmaktadırlar.

Klasik Eleştiri

Ciddi fikir gazeteleri, siyasi dergiler, sanat dergileri ve yarı magazin dergilerinde yer alan eleştirilerdir. Filmin kısa filmografisi (bazen yapılmakta) ve konu kısa bir biçimde anlatılmaktadır. Daha sonra fazla detaya inmeden filmin görüntü, ses, renk, senaryo oyuncu yönetimi ve filmin üstünlükleri, eksiklikleri verilmektedir. Bazen yönetmenin diğer yapıtlarından örnekler verilerek kısa yorumlar yapılır.

Derinlemesine Eleştiri

Ciddi sinema dergilerinde ve sinema kitaplarında yayınlanan bu tür kapsamlı, ayrıntılı film eleştirilerinde filmin toplumsal, ideolojik, semiyolojik, teknik, estetik bir ya da birkaç yönden derinlemesine incelenmektedir. Bu tür eleştiriler dayanaklarını "Toplumbilimsel eleştiri", "Marksist Eleştiri", "Biyografik, Psikanalitik Eleştiri" ve "Biçimsel Eleştiri"den almaktadır.

Bazen filmografiye yer verilmemekte, yalnızca filmin adını yazıp doğrudan toplumsal, ideolojik, psikolojik, semiyolojik, teknik ve estetik bir ya da birkaç yönden incelenmesi yapılmaktadır.

Bilimsel Elestiri

Bir filmin toplumsal, siyasal, psikolojik, etik, teknik, anlambilim, estetik açılardan incelenmesi, nedenlerinin araştırılması, bu araştırmaların bilimsel verilere dayandırılarak nesnel bir biçimde incelenmesi ve eserin sanat içindeki yerine oturtulmasıdır.

Bu tür eleştiride, filmografi verilmekte, konu ayrıntılı anlatılmaktadır.

Sinemada Elestiri Türleri

Film eleştirileri gündelik gazeteler, dergiler, kitap ve televizyonda yapılmaktadır.

Gündelikler (Gazeteler)

Ülkemizde gazetelerde yapılan film eleştirilerinin, Nijat Özön izlenimci eleştiri türünde olduğunu belirtmektedir. (30)

Gazetelerde yapılan film eleştirileri genellikle kısa tanıtma yazıları türündedir. Çünkü gündelik gazetelerde bir yer sorunu bulunmakta, film eleştirilerine fazla yer ayrılamamaktadır.

(30) Esra Biryıldız, "Nijat Özön'le Sinema Eleştirisi Üzerine", Milliyet Sanat Dergisi, Yeni Dizi 119, Mayıs 1985, s.11.

Bazı ciddi fikir gazetelerinde tanıtma yazıları ve izlenimci eleştiri türü dışında film eleştirileri yapılmaktadır.

Dergilerde

Dergilerde yapılan film eleştirilerininide üç bölümde inceleyebiliriz:

- Siyasi dergiler
- Sanat dergileri
- Özel sinema dergileri

Özel sinema dergileri de üç bölümde incelenebilir.

- Magazin türü dergiler
- Yarı magazin türü dergiler
- Ciddi sinema dergileri (31)

Siyasi dergilerde ve sanat dergilerinde film eleştirileri gündeliklere oranlı yer (film eleştirisine ayrılan sayfa ya da sütun) açısından, zaman açısından daha avantajlı durumdadırlar. Çünkü bu dergiler haftalık, onbeş günlük ya da aylık olarak yayınlanmaktadır. Eleştirmen, filmi birkaç kez izleme olanağı bulabilir, ciddi bir biçimde inceleme ve değerlendirme yapabilir.

Sinema ile ilgili dergilerden olan magazin türü dergilerde, film eleştirilerine rastlanılmamaktadır. Kısa tanıtma türü yazılar bulunmaktadır. Yarı magazin türü dergilerde film eleştirileri yapılmak-

tadır. Bu tür eleştiriler çok detaylı bir inceleme şeklinde değildir.

Ciddi sinema dergilerinde ise film eleştirilerine geniş yer verilmektedir. Bu dergilerde film eleştirileri toplumsal, ideolojik, teknik, biçim, öz ve sanatsal açıdan derinlemesine yapılmaktadır.

Bu tür dergilerde sinema eleştirmenleri filmleri daha fazla izleme olanağına (on beş günlük ya da aylık olmaları nedeniyle) sahiptir. Eleştirmen filmin ilk senaryosundan (tretmant, sinopsis) çekim senaryosuna, yönetmenin diğer filmlerinden, aynı türdekittüm yapıtlara kadar inceleme değerlendirme yapmaktadır. Hatta sahne çözümlmelerine de gidilmektedir. Bu tür dergilerde yapılan sinema eleştirileri belli bir düzeydeki izleyiciye seslenmektedir.

Kitaplarda ise sinema eleştirileri, tek bir filmin tanıtılması ve incelenmesi şeklindedir. Film tüm özellikleriyle tanıtılmakta, sinema sanatındaki yeri, yönetmenin diğer yapıtları, oyuncu yönetimi tartışılmakta, bazende görüntü çözümlmesi yapılmaktadır.

BÖLÜM II

BULGULAR ve YORUM

ESKİŞEHİR BASININDA SİNEMA ELEŞTİRİLERİ

"Eskişehir Basınında Sinema Eleştirileri 1908-1988" adlı bu çalışmada, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, İl Halk Kütüphanesi, Sakarya Gazetesi ve Eskişehir Gazeteciler Cemiyeti basın bellekleri taranarak saptanabilen 125 gazete ve 24 dergiden ulaşılabilmeyen örneklerin taraması yapılmıştır. Ayrıca kaynak kişilerin anılarından yararlanılmıştır.

1908-1950 DÖNEMİ

GAZETELER

Eskişehir basınıının ilk sürekli gazetesi 22 Mart 1908 tarihinde Nimet adıyla yayınlanır. Daha sonra, eski yazı ile yayınlanan Hakikat (1910), Eskişehir (1910), Metanet (1912), Kurultay (1915), Karacahisar (1915), Azm-ü Emel (1916), Nevzad (1917), Ahrar (1919), İstiklal (1920), Resmî Eskişehir (1920), Yeni Dünya (1920) ve Eskişehir Sakarya (1925) adlı gazetelerin birer sayı da olsa, tümüne ulaşılabilmemiş; sinemaya ilişkin eleştiri, haber ve magazin vb. bulunmamıştır.

Eskişehir'de ilk sinema, İbrahim Kemal tarafından, Sakarya Geçidi'nin sol tarafında, 1923 yılında

açılmıştır. (32) Kentteki sinema salonları hakkında diğer bir belge "Cumhuriyetin 15. Yılında Eskişehir" adlı kaynakta yer alır. Burada; "Hususi idare tarafından bir, eşhas tarafında üs olmak üzere dört sinema binası yapılmıştır. Halen bu sinemaların dördü işlemektedir." (s.139'inşaat') (33). Eskişehir basınında sinema ile ilgili ilk yazı ise 1928 yılında Sakarya Gazetesi'nde yer alır. Eski Türkçe ile yazılmış olan bu yazı bir sinema reklamı da olsa Eskişehir'de sinema olayının geçmişinin ve basın-sinema ilişkisinin ne denli uzaklara dayandığını sergilemesi açısından değer taşır.

Eskişehir basınında sinema ile ilgili ikinci yazı dokuz yıl sonra, 7 Mart 1937 tarihli Güzel Eskişehir Gazetesi'nde yer alır. "Halk Sineması" başlığı altında yazılan ve bir sinema haberi olan bu yazı:

"Güzel filmler göstermekle şöhret bulan Halk Sinemasında Leblebici Hor Hor Ağa kemali muvaffakiyetle devam etmektedir. Bu milli filmi herkesin görmesi lazımdır.

-
- (32) Ethem Arda ile Söyleşi
Sinema Makinisti Habip Kalaç(1a Yapılan Söyleşi.
Yazlık Sinemalar: Asri Bahçeli, Yeni Bah., Yurd Bah., Büyük Bah., Sakarya Bah., Seylap Bah., Zafer Bah., Atlas I Bah., Atlas II Bah., Çiçek Bah., Mehtap Bah., Marmara Bah., Melek Bah., Yıldıztepe Bah., Şarhöyük Bah. Kışlık Sinemalar: Asri, Yeni, Lale, Yurd, Sizin, Atlas, Marmara, Büyük, Kılıçoğlu, Arı, Şan, Doğan, Şeker Salonu (Sinema Derneği), Karınca.
- (33) Cumhuriyetin 15 inci Yılında Eskişehir, Çıkaran: SHP Eskişehir İl Yönetim Kurulu, Basın, Kültür Matbaası, İstanbul, 1938. s.139.

Bu senenin en muhteşem filmlerinden olan sinemacılık harikası sayılan Margarita Filmi salı gününden itibaren gösterilmeye başlanacaktır.

şeklinde yer almış, ayrıca aynı sayfada "yeni sinemada gelecek haftadan itibaren Türkçe sözlü Bağdat Bülbülü filmi gösterilmeye başlanacaktır." diye bir de sinema duyurusuna yer verilmiştir.

Yeni harflerle basılan ilk gazete olarak bilinen Güzel Eskişehir Gazetesi yayınını yaklaşık bir yıl sürdürür. Bu süre içinde ulaşılabilen sayılardan 28 Mart 1937 tarihi taşıyanında, sahip ve işletmeciliğini Hasan Tozman'ın yaptığı Yeni ve Asri sinemalara ait bir sinema program duyurusu daha yayınlanmıştır.

"Güzel Eskişehir" Gazetesinin kapanmasından sonra yayın yaşamına başladıkları tarihlere göre, zamandizimsel olarak; Fınar (1937), Kocatepe (1937), Eskişehir Postası (1938), Yeni Gazete (1939), Eskişehir (1942), İnkîlâp (1945), Porsuk (1945), Sesışık (1946), Halkçı Porsuk (1946), Söz Milletin (1946), Hür Millet (1947), Demokrat Eskişehir (1948), Yeşilnur (1949), Mhrak (1949), Demokrat Hamle (1949), Halk Yolu (1949), gazetelerinde sinema eleştirisi bulunmamaktadır.

Yukarıda belirtilen dönem içerisinde iki gazetede (Yeni Gazete ve Sesışık) toplam üç sinema duyurusu yer almıştır. Bunlardan 19 Nisan 1940 tarihli Yeni Gazete'nin üçüncü sayfasında yer alan "Şen Türk Sineması"nın açılışını duyurması ve bilet fiyatlarıyla

gösterim saatlerini belirtmesi bakımından önem taşımaktadır.

DERGİLER

Eskişehir'de 1908-1950 yılları arasında yayınlanan Demiryolu (1924), Avukat Mecmuası (1927), Halkevi (1932), Bozkır (1944), Türke Doğru (1945), Düşünce (1946), Serdengeçti (1946), Kocatepe (1947), Hukuk Dergisi (1949), Şiir Defteri (1949) dergilerinin ulaşılabilen sayılarında sinema eleştirisi, haber, magazin vb. yazılarına rastlanmamıştır.

1950-1970 DÖNEMİ
GAZETELER

Eskişehir basınında ilk sinema eleştirisi 23 Mart 1951'de yayınlanır. Bu tarih, aynı zamanda, Nijat Özön'ün; "...sinema yazarlığı alanında ciddi çalışmalara rastlamak için 1950 sonrasına uzanmak gerekir." (34) şeklindeki açıklamasına dayanarak, Eskişehir basınında sinema yazarlığının İstanbul basınıyla eşzamanlılık göstermesi açısından ayrı bir önem taşımaktadır.

Ali Haydar Yeşilyurt imzası ile Sakarya Gazetesi'nde "Sinema" başlığı altında yayınlanan ilk eleştiri yazısı bir Türk filmine aittir. "FATO Ya İstiklal, Ya Ölüm" adlı bu film Turgut Demirağ tarafından yönetilmiş; Oya Sensev, Kadri Eroğan, Orhan Arıburnu, Muzaffer Tema, Settar Körmükçü, Sadri Alışık, Cahit Irgat başlıca rolleri paylaşmışlardır.

Yeni ve Lale Sinemalarında aynı anda gösterilmekte olan FATO Ya İstiklal, Ya Ölüm filminin diğer

(34) Nijat Özön, Türk Sineması Tarihi, İstanbul, Artist Reklam Ortaklığı Yayınları, 1962. s.279.

bir özelliği de filmin senaryosunun Eskişehir İtfaiye Müdürü Hıfzı Tan tarafından yazılmış olmasıdır.

Ali Haydar Yeşilyurt, "Klasik Eleştiri" türünde yazdığı bu ilk yazısında önce filmin konusunu "...vatanın istiklali için alduvaklı sevgililerini çeyiz sandıkları başında bırakıp cepheye koşan yigitler, Anadolu'nun temiz ve hür dağlarında saadet, servet aramaya gelmiş şaşkınlara, vatan topraklarında kan kusturan efeler, silaha sarılan gençler, ölü mü hiçe sayan ihtiyarlar nihayet Ya İstiklal Ya Ölüm diye şahlanan bir millet. İşte "Fato" bu kahramanların destanıdır." (35) diyerek coşkuyla över, daha sonra filmin yönetimini ve oyuncularını konularında gözlediği yetersizlikleri sergiler. "... Bir Dağ Masalı, filminde seyrettiğimiz Kadri Eroğan bu filmde, bilhassa son ölüm sahnesinde bir mezar taşı kadar soğuk ve hissizdi. Halbuki eserin ruhu burada toplanmış bulunuyordu.", "Fato'nun son kısımları biraz acele olarak hazırlanmış hissini uyandırıyor insan da. Ufak tefek kusurlarına rağmen Fato Türk filmciliğinde bir hamledir."

Ali Haydar Yeşilyurt 1951 yılında "Sinema" başlığı altında yazmaya başladığı film eleştiri yazılarını, yaz ayları dışında, 1956 Kasım ayına değin

(35) Ali Haydar Yeşilyurt, "Sinema, Fato Ya İstiklal Ya Ölüm", Sakarya Gazetesi, 23 Mart 1951.

sürdürür. Genelde "Klasik Eleştiri" olarak sınıflan-
dırılabilecek bu yazılarında önce filmin yönetmeni,
senarist ve oyuncularına; yabancı filmlerde orijinal
adlara yer verir. Daha sonra filmin konusu ve oyun-
culuk üzerinde duran Yeşilyurt, filmin dünya sine-
malarındaki yeri, önemi, varsa aldığı ödüllerden,
sinema tekniğinden ve müzik kullanımından da söz
eder. Oyuncuların özel yaşamları, diğer filmlerdeki
oyunculukları gibi magazin türü bölümlerle sürdürdü-
ğü yazısını filmin oynadığı sinemayı belirterek ve
mutlaka 'tavsiye' ederek bitirir.

Eskişehir basınındaki ilk sinema eleştirmeni
olan Ali Haydar Yeşilyurt aynı zamanda altı yıl için-
de yazdığı 147 filmin eleştirisiyle Eskişehir basını-
nın en uzun süre ve en çok yazan sinema eleştirmenidir.

Ali Haydar Yeşilyurt'un 1956 Kasım ayında ya-
zılarını kesmesiyle Sakarya Gazetesi'ndeki sinema
eleştiri yazıları uzun bir süre kesintiye uğrar. 1957
yılıının Ocak ve Şubat, 1958 Kasım Ekim ve 1959 Mayıs
ayında yalnızca yabancı sinema haber/magazin türü ya-
zılarla sürdürülen sinema ilişkisi 1960 yılında tü-
müyle kesilir. Bu yıl içinde bir tek Kılıçoğlu Sine-
ması'nın 5 Nisan 1960 tarihli film duyurusu yayınlanır.
Bu duyuruda Bazıları Sıcak Sever filmi Eskişe-
hir halkına hararetle tavsiye edilir.

Bu tarihten sonra Sakarya Gazetesi 15 ay sü-
reyle sinema ile bağına tümüyle koparır.

1961 yılında yine "Sinema" başlığı altında yeni bir imza görülür; Fırat Özen. 1 Eylül 1961'de "Niçin Kaliteli Film Çevirmiyoruz?" başlığı altında Türk sinemasının sorunlarını tartışan Fırat Özen'in ilk yazısı 30 Ağustos 1961 tarihini taşıyor:

"Bu hafta Yeni Sinema perdesine DAVİT NİVEN'in SEVİMLİ ERKEĞİM komedisini aksettiriyor.

Film resimleri bize biraz karanlıkça geldi. Herhalde filmin eksikliğinden yahut da kopyanın kopyası olmasından gerek. Diğer bakımlardan film başarılı sayılabilir. Filmin senaryosu hayli orjinal." (36)

Fırat Özen, tanıtma yazısı türündeki bu yazısını "... eğlenceli ve güzel bir komedi filmi olan SEVİMLİ ERKEĞİM filmini, sinemaseverlere tavsiye ederiz." diye bitirir.

Fırat Özen'den sonra Sakarya Gazetesi düzenli olmamakla birlikte "Sinema Dünyası" adlı köşede haber, magazin ve Eskişehir sinema programı yayınlamayı sürdürür.

"Sinema" köşesinde 10.1.1962 tarihinde yazmaya başlayan İnal Cem Aşkun'un 8.5.1962'ye değin 11 eleştirisi yayınlanır. Klasik eleştiri türündeki yazılarını 'Rejisör', 'oynayanlar', 'konusu', 'ana-

(36) Fırat Özen, "Sinema, Benim Sevgili Erkeğim", Sakarya Gazetesi, 30 Ağustos 1961.

fikir', 'tenkit' biçiminde bölümlere ayıran İnal Cem Aşkun yalnızca yabancı filmleri ele alır, özellikle de filmin dramaturjisi üzerinde durur.

... Filmin girişi ile sonra cereyan eden olaylar arasında hiç bir bağ kurulmamış.

... Sonra filmde figüran noksanlığı var. Şahıs olarak gördüklerimiz askerler ve köleler. Kartaca-diye gösterilen şehirde hiç halkın görülmemesi, büyük boşluk meydana getiriyor. (37)

İnal Cem Aşkun'dan sonra "sinema" köşesinde "Haftanın Filmi" başlığıyla İ.S.Yaylalı yazmaya başlar. Klasik eleştiri türünde olan yazılarda filmler yıldızlar verilerek değerlendirilir.

İ.S.Yaylalı ilk yazısında 'eleştirinin öznel-liği' konusunda açıklamada bulunur, kendi değerlendirmelerinin bağlayıcı olamayacağı, son kararın izleyiciye ait olduğunu özellikle belirtir.

"... şehrin belli başlı yabancı film gösteren sinemalarından birinde oynayan ve bence, sizce olmayabilir, HAFTANIN FİLMİ olabileceğim, Kordelayı kritize edeceğim. Şunu peşinen belirtiyim ki tenkitlerimiz tamamen kendi görüş açımız içinde kalacaktır. Benim beğendiğimi sizin beğenmeyeceğiniz veya sizlerin sevmeyip "BEŞ PARA ETMEZ" deyimi ile kalitesi-

(37) İnal Cem Aşkun, "Sinema, Savaşın Savaşı" Sakarya Gazetesi, 10.Ocak 1962.

ni özelle ifade edeceğimiz bir filmi bizim çok üstün görmemiz tabiidir." Renkler ve zevkler tartışma götürmez" diye çok yerinde sarfedilmiş ve prensip halini almış bir söz vardır. Karşılıklı buna uymamız zorunludur.

Ayrıca filmlere aşağıdaki baram üzerinden YILDIZ da vereceğiz. 1- DÖRT YILDIZ (Şahane bir film. Filmin görülmemesi kayıptır.) 2- ÜÇ YILDIZ (Görülmalıdır. Yalnız bir zümreye hitap ediyorsa, belirteceğimiz bu zümreye dahil olanlar filmi kaçırmamalıdır.) 3- İKİ YILDIZ (Vasat bir film, görülebilir) 4- TEK YILDIZ (Görülmeye değer. Evde yapacak işiniz yoksa canınız da bir takım beyaz perde hareketleri görmek istiyorsa, gidebilirsiniz.) 5- BOŞ (Boşuna zahmet etmeyin. Hem paranıza hem vaktinize yazık olur. Evde boş oturmanız çok daha iyidir)

Ölçülerimiz yukardaki gibi olacaktır. Fakat yine tekrar edeyim, filmi görüp, görmemenizi katıyan tekelimize almıyoruz. Son karar daima sizlerindir. (38)"

1963 Aralık ayında, çeşitli Eskişehir gazetelerinde sanat üzerine denemeler, özellikle de tiyatro eleştirileri yazan Necmettin Ar'ın iki sinema eleştirisi yayınlanır. Bir tiyatro tutkunu olan Necmettin Ar, sinemaya tiyatro penceresinden bakar, tiyatroyu sinemadan daha üstün tutar.

(38) İ.S.Yaylalı, "Haftanın Filmi, Seher Yıldızı", Sakarya Gazetesi, 22 Aralık 1962.

"... Öyle konular vardır ki, his ve aşk sahneleri birbirini kovalarken, bu önemli sahnelerin yaratıcıları sadece, dış dünyanın vereceği şeylerle yetinirse, o filmin veya konusunun ruhu sönük kalır Kaldı ki her oyun kendi çapında bir şeyler vermesine rağmen, son senelerde üzerinde durulan iç duyu sayesinde, gerçek sanatı, tıpkı tiyatrodaki olduğu gibi, meydana çıkarmaktadır... (39)"

Necmettin Ar'dan hemen sonra, 28 Aralık 1963'de, "Sinema" köşesinde İbrahim Al yazmaya başlar. Değerlendirmeyi yıldızlama sistemiyle yapan Al, eleştirisine filmin ayrıntılı kimliğini vererek başlar: Filmin orijinal adı, oyuncular, senaryo, kamera, rejisör, çevrim yılı, renkli/siyah-beyaz olduğu, yapımcı firma ve ülkesi.

"... Karşımızda Western Janrının babası sayılan ihtiyar bir rejisör var.", "... Westernlere yeni bir renk, yeni bir hava, yeni bir görüş açısı getirmiştir.", "... Ford'un diğer filmlerinden hayli düşük seviyede olan Kanlı Mücadele sırf John Ford imzası taşıdığı için görülebilir." (40) "... Ekspresyonizmin belli başlı özelliklerinden olan süratli kamera hareketleri, kişilerin karakterlerini belirten sembolik kuklalar, alı-

(39) Necmettin Ar, "Sinema, Brahamsı Sever misiniz", Sakarya Gazetesi, 17 Aralık 1962.

(40) İbrahim Al, "Sinema, Vahşi Mücadele", Sakarya Gazetesi, 28 Aralık 1963.

şılmamış plan düzenlemeleri Luluya şimdiye kadar filmlerde görmeye alışmadığımız bir hava vermekte.(41) Örneklerinde görüldüğü gibi İbrahim Al geniş bir sanat ve sinema kültürüne sahip. Yönetmenin filmografisi, incelenen filmin diğer filmleri arasındaki yeri, çekim tavrının belli bir sanat kuramı ile ilişkisi, filmin konusunun geçtiği tarihsel dönemin özellikleri, kamera ve müzik kullanımını irdeleyen İbrahim Al, Eskişehir basınında sinema eleştirisi olayına yeni ve sinemasal bir soluk getiriyor." Eskişehir Gazetesi'nde yayınlanan bir başka yazısında sinema eleştirisi konusunda Al şunları söyler:

...Bugün dünya filmciliğinde eleştirmecilik önemli bir yer tutar. Eleştirmecilik sinema, tiyatro veya diğer sahalarda herhangi bir şeyin tahlilini yapmak onun can alıcı noktalarını yakalayıp diğerlerinden ayrı olan vasıflarını meydana çıkarmak ve halka tanıtmaktır.

Fransız Andre Bazin, Jean Dutourd, İtalyan Luigi Chiarini Umberta, Amerikan Richard Grift İngiliz Lindsay Anderson bu sahadada en ünlü ve söz sahibi kimselerdir.

Türkiye'ye gelince: Türkiye'de ilk film yapımı 1924'lere kadar dayanır. Ama Sinema Eleştirmecilerinin belirli bir şeyler yazmağa

(41) İbrahim Al, "Sinema, Lulu", Sakarya Gazetesi, 29 Ocak 1964.

sinemalarda gösterilen filmlerin programlarının yayınlanması geleneği yerleşir.

1967 Ekiminde André Bazin'den sinema eleştirisi hakkında bir alıntıyla "7. SANAT SİNEMA" adlı köşede yazmaya başlayan Muammer Özer, "Eleştirmeye Başlarken" başlıklı ilk yazısında, izleyicinin "kaliteli filmleri kalitesiz filmlerden ayırd etmesini" sağlamak, "seyircinin sanat zevkini tatmin edebileceği, zamanını değerlendirebileceği filmlerin seçiminde yardımcı" olmak amaçlarını güttüğünü belirtir.

...Şehrimizde bir hafta içinde onbir sinemada yirmiye yakın film gösterilmektedir. Seyircinin bu yirmiye yakın filmi, seyretmesine imkan ve ihtimal yoktur. Seyirci zamanını iyi film seyrederek değerlendirmek arzusunda-
dır. Gösterilen filmlerin ekseriyeti, sanat değeri olmayan ticari gayelerle çevrilmiş seyirciyi sömüren seyirciye bir şeyler verebilmek, anlatabilmek bir yana: Kötü alışkanlıklar aşılayan kalitesiz filmlerdir.

...Bundan başka okuyucularımızın sinema kültürünü arttırmak, gerçek sinema sanatını bütün yönleriyle tanıtmak amacımızdır. (42)

Muammer Özer, "Film Eleştirisi Nasıl Yapılır (George Sadonl'dan)" başlıklı yazısında bir filmin tenkit değil, "sanat felsefesi ve kurallara göre bir

(42) Muammer Özer, "7.Sanat Sinema, Eleştirmeye Başlarken", Sakarya Gazetesi, 12 Ekim 1967.

başlamaları 1950 yıllarına rastlar. Bunlar arasında bilhassa Semih Tuğrul, Tuncan Okan, Nijat Özen ve Yücel Çakmaklı en meşhurlarıdır. (43)

1964 sinema mevsiminin kapanmasıyla birlikte yazılarına mayıs ayında son veren İbrahim Al'ın yerinde "Haftanın Filmleri" başlığı altında 1964 Ekiminde önceleri (N.B.) rümuzunu kullanan Nevzat Biklen yazmaya başlar.

Yıldız verme sistemini kullanan ve filmin ayrıntılı kimliğiyle yazına başlayan Nevzat Biklen daha sonra filmin konusunu anlatmak ve oyuncuların başarı ya da başarısızlıklarını anlatmakla yetinir.

...Bu yapı üzerine gelişen film Thompsosun başarılı rejisi ve oyuncuların rahat oyunları ile gayesine ulaşıyor. Seyircilerine heyecan dolu dakikalar yaşıyor. (44)

Nevzat Biklen'in yazdığı beş eleştiri ile Sakarya Gazetesi sinema yazılarına çok uzun bir süre ara veriyor. 1965, 1966 ve 1967 yıllarında, özellikle kadın sinema oyuncularının elde bulunan bir kaç fotoğrafı çeşitli za anlarda, asılsız altyazılarla verilir. Ancak bu dönemde Eskişehir'deki tüm

(43) İbrahim Al, "Sinema; Başlarken", Eskişehir Gazetesi, 31 Ağustos 1963.

(44) Nevzat Biklen, "Haftanın Filmleri; Korkusuzlar!" Sakarya Gazetesi, 30 Ekim 1964.

metod dahilinde "bulunacak formüllerle 'tahlil' edilmesi gerektiğini belirtir. (45)

Muammer Özer, "Sinema Tarihinde İlk Film Stüdyosu", "Merak Ettiğiniz Sinema Terimleri", "Yönetmen ve Film", "Sinema Edebiyat İlişkisi", "Belge Filmi", gibi sinema kültürü konusundaki yazılarının yanısıra Truffaut, De Sica gibi büyük ustalar hakkında yazdığı yazılarla başlangıçta koyduğu hedeflerine uygun, aynı zamanda sinema konusunda basılı materyalin oldukça kıt olduğu günün koşulları içinde, olumlu bir çizgi tutturur. Yıldız sistemiyle haftanın tüm filmlerinin toplu değerlendirmesinin yanı sıra her hafta bir ya da bir kaç filmi ayrıntılı olarak eleştirir.

Gerek dili, gerek sinema kültürü ile dikkati çeken Muammer Özer yerli ve yabancı filmlere farklı açılardan bakar. Yabancı filmleri parçaüstü birim^(*) düzeyinde 'tahlil' ederken, yerli filmleri acımasız bir radikal tavrıyla 'tenkid' eder.

...Alıcı ölçülü, komunun içeriğine göre kullanılmış, şarkıların söylenişinden ileri gelen durgunluğu gidermek için alıcı durmadan çekim değiştiriyor, durgunluğu azaltıyor. Görüntüler çekim güzelliği ve renk güzelliği bakımından çok güzel. İlk bölümde sevgililerin dünyayı toz pembe gördükleri toy zamanlarında mesut günlerde, renkler tatlı, açık, canlı çekici.

(45) Muammer Özer, "7. Sanat Sinema: Film Eleştirisi Nasıl Yapılır", Sakarya Gazetesi, 8 Ocak 1968.

(*) Parçaüstü birim (suprasegmental unit) Ton, vurgu, süre gibi uzamda tek başına yer kaplamamasına karşın anlam oluşturan öge.

Dramın başladığı orta ve bilhassa son bölümlerde renkler gerçek hüviyetine bürünüyor. Filmin kahramanlarının duygularına uygun olarak her sahnenin renkleri düzenlenmiş.

...Yönetmen Mehmet Dinler, demode olmuş, bazı teknik usullerle seyirciyi etkilemek istiyor. Örneğin: Filmdeki kahramanların his dünyelerindeki dengesizliğini vermek kullanılan yatık çekim. Üstelik aynı çekimi film boyunca defalarca, aynı tarafa tekrarlıyor. Bunun gibi basit bir teknik işlemden medet uutup, bu basit işlemi bile tam hakkıyla gerçekleştirilememesi, filmi çeviren yönetlen sinemanın kara cahili demektir. (46)

Son seyrettiğimiz "Ölüncüye Kadar" adlı, tamamen renkli Türk filmi seyrettikten sonra anladık ki, Türk sinemasını düştüğü çukurdan renkli film kurtaramaz.

Filmin konusunu özetlemek isterdim. Fakat buna imkan yok; çünkü filmde konu diyebileceğimiz nesneyi görmek zor, sadece şunu söyleyeyim, film bir Amerikan özentisi, Türk kovboy filmi.

Senaryo hakkında bir şeyler yazmaktan vazgeçip, size senaryo yazarının ismini veriyorum "Bülent Oran" Bülent Oran konuyu arap sağına çevirmiş. Senaryo dünyanın en adi senaryolarından biri.

Filmde istismarcı, sanat katili yönetmeni göremediğimiz için onun hakkında da bir şeyler söylemenin önemi yok.

(46)Muammer Özer, "7.Sanat Sinema, Cherbourg Şemsiyeleri" Sakarya Gazetesi, 21 Kasım 1967.

"Ölünceye Kadar" filmi gibi filmlerin çirkinliği, adiliği karşısında, bu tür filmlerin adiliğini ifade edecek kelimeleri bulmakta güçlük çekiyoruz. (47)

Eskişehir Sinema Derneği'nin kurulmasına yazıları ve etkin çalışmalarıyla katkıda bulunan Muammer Özer'in yazıları 19 Şubat 1968'de Sinema Derneği'nde gösterilen Mağnus Lindgren'in "Bir Ask Gecesi" filminin eleştirisi ile sona erer. Bu tarihten 1970 Şubatına değin Sakarya Gazetesi'nde hiç bir sinema yazısı yer almaz.

(47) Muammer Özer, "7. Sanat Sinema, Ölünceye Kadar", Sakarya Gazetesi, 3 Şubat 1968.

İSTİKBAL

8 Haziran 1950 tarihinde "Sural" adıyla yayın yaşamına başlayan gazete, 16 Haziran 1951 tarihinde "İstikbal" adını alır. İstikbal Gazetesi'nin ilk sayısından 1987 yılı dahil tüm sayıları bulunmuştur.

1952-1956 yılları arasında, "Sohbet" köşesinde tiyatro eleştirileri yazan Necmettin Ar, köşesinde sinema eleştirilerine de yer verir.

Sinema olayına genel bir sanat çerçevesinde yaklaşan Ar, yazılarında dramatik yapı ve oyunculuk üzerinde durur, filmin toplumsal etkilerini irdeler.

Sanatın o namütenahi varlığını basit bir kaç kelime ile anlatan veya anlayan insanlar büyük aktör Şarlo'nun (Sahne Işıkları) filmi ni hiç bir tesir altında kalmadan seyrederse, insan ruhu üzerinde yarattığı müsbet izleri elbet müşahade edecektir.

(...) Büyük halk topluluğunu arkasında sürükleyen insanlar sadece sanatkarlardır ve onların nelere kadir olduğunu Sahne Işıkları bir kere daha ispat etmiştir. (48)

Gazetenin sahibi Ziya Sural, Büyük Sinema'nın açılışı nedeniyle 3 Ekim 1955'de birinci sayfada yazdığı yazıda sinema-egitim ilişkisi üzerinde durur.

(48) Necmettin Ar, "Sohbet, Sahne Işıkları", İstikbal Gazetesi, 21 Ekim 1955.

İstikbal Gazetesi'nde 1960'lı yıllardan sonra dış kaynaklı magazin ve fotoğraf altı yazıların yanı sıra "Sinemalarda Bugün", "Bu akşam nereye gidelim" başlıkları altında sinema programları yayını da yer alır.

DEMOKRAT ESKİŞEHİR

1948 yılında yayınlanmaya başlanan Demokrat Eskişehir Gazetesi'nde ilk eleştiri 1953'te yer alır. 18 Kasım 1953 ve 17 Aralık 1953 tarihlerinde "Sinema" başlığı altında yayınlanan iki eleştiri yazısında "Sarı Zeybek" ve "Altı Ölü Var" adlı Türk filmleri imzasız olarak işlenir. Sarı Zeybek'e ilişkin yazıda; "Hele Tosun efenin bir bıyıkları var sadece bu bıyıklar bile rejisörün büyük başarısı için yeter de artar bile" (49) biçiminde hoş olmayan bir yaklaşım sergilenirken, "Altı Ölü Var" filminin eleştirisindeki -dar kapsamlı da olsa- sinemasal çözümleyici yaklaşım dikkate değer.

...(6 Ölü Var) da, Lütfü Akad'ın bir rejisör olarak mütemadi inkişaf kaydettiğini gösteren çok güzel sahneler var. Malatya'ya giden Yanola ile geride kalan Muhiddin'in mektuplaşmalarını bağlayan o çok güzel ifadeli ağaç kümeleri, zamanın geçişini göstermek üzere bir el tasinasuyun evvela damla damla ve sonra halkalarını genişlete genişlete doluşu, Ali Rıza'nın ormandaki karşılaşmaları sonundaki tüfek sahnesi, fakat bunların hepsinden, hepsinden başarılı o uzun, o tek kelime konuşulmayan ve tek bir insanın oynadığı sahne. (50)

(49) "Sinema, Sarı Zeybek", Demokrat Eskişehir, 18 Kasım 1953.

(50) "Sinema, Altı Ölü Var", Demokrat Eskişehir, 17 Aralık 1953.

1954 yılında kesilen eleştiri yazıları 1955' de tekrar başlar. 10 Şubat 1955'de "Haftanın Filmi" köşesinde çıkan imzasız yazı filmin kimliği ile başlar, daha sonra yalnız konusu anlatılmakla yetinilir.

...Şu güzel filmin tamamını yazmak doğru olmayacak. Yalnız şunu söyleyelim filmin sonu bir sürprizle bitiyor. Acımı yoksa tatlı bir sürpriz mi orasında yine filmi görmekle mümkün olacak. (51)

29 Mart 1955'de "Bir Film Hakkında" başlıklı makalesinde İspanya tarihinden bir kesit sunan "Fedai Kız" filmi ile yerli filmciliğimizi karşılaştıran S.Zeki Algür'ün sinema konulu ikinci yazısı Z.A. rümu- zuyla 3 Mayıs 1955 tarihinde "Haftanın filmi" başlığında yayınlanır. Algür'ün bu yazısı daha çok işlet- meci reklamlarını andırır, filmin konu, yönetmen ve oyuncularından söz edilmez.

Demokrat Eskişehir Gazetesi'nde düzenli olarak çıkan Eskişehir sinemalarının programları film reklam- ları da yer almaktadır.

(51) "Haftanın Filmi, Bir Gecenin Aşkı", Demokrat Eskişehir, 10 Şubat 1955.

Çıkış tarihi 1952 olan Mücadele Gazetesi'nde taranan sayılar arasında (1 Nisan 1953 - 30 Eylül 1954) sinema programları ve film reklamları arasında imzalı bir tek yazıya rastlanır. "Sinema" köşesinde "Vivien Leigh Eskişehir'de!" başlıklı yazısında Sara Emirgil, Eskişehir sinemalarında aynı hafta içinde iki filmi birden gösterilen Vivien Leigh hayranlığını ve uzun uzun "Rüzgar Gibi Geçti" filminin konusunu anlatır.

....Bir hayli uzun bir kurdele olan Rüzgar Gibi Geçti filmini seyrederken hiç bitmesin istiyorduk. Bu derece ağır bir rolü ve derin bir mevzuu başından sonuna kadar sürükleyici kabiliyetle bize zevk içinde tattıran büyük sanatkar VIVIEN LEIGH "İhtiras Tramvayı" kurdelesinde apayrı bir karakterde seyrettik. Bu iki ayrı film Eskişehir'de aynı hafta içinde, yani bir arada görmek fırsatı VIVIEN LEIGH'i büsbütün anlamak ve muazzam kabiliyetini takdir etmek fırsatını verdi. Gelecek yazımızda "İhtiras Tramvayı" dramından bahsetmeye çalışacağım. (52)

(52) Sara Emirgil, "Sinema, Vivien Leigh Eskişehir'de!"
Mücadele Gazetesi, 5 Nisan 1953.

YENİ ESKİŞEHİR

Yeni Eskişehir Gazetesi'nin taranan sayıların-
da (2 Ocak - 30 Haziran 1954, 1 Şubat - 31 Temmuz
1963) sinema eleştirisine rastlanmaz. Ancak Yeni Es-
kişehir Gazetesi sinema teknolojisi hakkında haber-
ler, yerli, yabancı yönetmenler ve oyunculara iliş-
kin düzeyli magazin ve fotoğraflarıyla günümüz gaze-
telerini aratmayan bir yapıya sahiptir.

YENİ HABER

Yeni Haber Gazetesi'nin 15 Şubat - 15 Ağustos 1956, 15 Şubat - 13 Ağustos 1957, 19 Ağustos 1958, 13 Ağustos 1959, 1962 yılı, 1 Temmuz - 31 Aralık 1963, 1 Ocak - 7 Eylül 1964 tarihleri arasında yayınlanan sayıları bulunmuştur.

Yeni Haber Gazetesi'nde ayrılmış bir köşede sinema eleştirileri bulunamadı. Ancak taranan sayılarda gözlenen haber, magazin ve köşe yazılarının içerikleri Eskişehir sinema tarihine renkli sayfalar katacak olması bakımından değer taşır.

Yeni Haber'in birinci sayfasında "Doğru Söyleyeni..." köşesinde bir süre (Yıl.) rümuzunu kullanan Yılmaz Büyükerşen, sinema olgusuna filmlerin içeriği-oyuncu-toplum üçgeninde bakar, bir sektör olarak sinemanın etkileme gücü bağlamında toplumsal sonuçlar çıkarır.

Dünkü gazetelerden birinde bir havadis gözüme çarptı; "1957'den sonra Amerikan filmi seyredemeyeceğiz" ve altına da ilave edilmiş; "sebebi Amerikan filmcilerine olan 2 milyon dolarlık borcun ödenmemesi" Aynı yazı şöyle bitiyor; "Artık renkli Amerikan filmlerine elveda!"

Ne acı (!) bir haber...

Yazıyı okuyunca şöyle bir düşündüm; sinemaya zevk için gider, günümüzün bir iki saatini Amerikalıların bitmek tükenmek bilmeyen, oşimal - cenup harpleri ile heba eder, kafamızı dinlendirecek yerde, şişiripte çıkarız. Üstelik paramız da heba olur...

Halbuki beri yanda binlerce otomobil lastiksizlikten küflenmeye yüz tutmuş, gazetele- rin sayfeleri kağıt yokluğun- dan tahdit edilmiş, yedek parça bulunmayışından binlerce motor- lu vasıta durmuştur...(53)

Grace Kelly ile Konaka Prensi Ranier nihayet evlendiler.Artık gazetelerimizde memleket davala- rına daha çok yer verildiğini görürüz inşallah. (54)

Şu artis (Martin Carol) bayram- dan sonra gelseydi ne olurdu sanki? Fakat gelecek lamı cimi yok. Hiç olmazsa gazeteciler resimlerini bayramdan sonra neş- retsin. Şu bir iki günü, oruç bo- zan resimleri gazete sütunların- da, dini müzahabeler yanında gör- meden geçirelim.

Allah yardımcımız olsun amin.(55)

Afişler ve isim bana filmin mevzuunu kısaca izah ediverdi ve "bu filmi seyredecek genç kız ve erkeklerimizi Allah korusun" de- mekten kendimi alamadım.

15 Şubat 1956'da birinci sayfada verilen "Ebediyete kadar" filminin galasınının Lale Sineması'n- da yapılacağı haberi, Eskişehir'in sinemaya, Yeşil- çam'ın da Eskişehir'e verdiği önemin belgesi niteli- ğindedir.

-
- (53) Yılmaz Büyükerşen, "Doğru Söyleyeni, Felaket(!)" Yeni Haber Gazetesi, 15 Şubat 1956.
 (54) Yılmaz Büyükerşen, "Doğru Söyleyeni, Nihayet Evlendiler", Yeni Haber Gazetesi, 21 Nisan 1956.
 (55) Yılmaz Büyükerşen, "Doğru Söyleyeni, Şimdi de Martine Carol", Yeni Haber Gazetesi, 9 Mayıs 1956.

Bu haberdan iki gün sonra 17 Şubat 1956 tarihli Yeni Haber'de Yılmaz Büyükerşen'in gala için Eskişehir'e gelen Atıf Yılmaz, Neriman Köksal ve Feridun Çölgeçen ile yaptığı röportaj yer alır.

27 Mart 1956'da çıkan "Pertev" imzalı karikatür, Türk filmciliğini çizgiyle eleştirir.

Necmettin Ar "Sohbet" köşesinde üç gün süren "Yerli Filmler" başlıklı yazısında, İstanbul'da yapılan bir film festivalinde Türk filmlerinin dereceye girememiş olmasından yola çıkarak yerli filmlerin neden sanat değeri taşımadığı sorusunu tartışır.

Bu topluluk güzel film den anlar. Netekim yabancı filmler topluluğuna nasıl hakim olduğunu ispat eder... Yerli filmlerde sanat yoktur. Yerli filmlerde konu yoktur. Yerli filmlerde fon müziği yoktur. Ve nihayet mühimi, yerli filmlerde rejisör yoktur. Bütün bu yoklar içinde, bir varlık aramak abestir!

Yerli filmleri kalkındırmak için evvela yerli filmleri idare edenleri, bu yola doğru sevk etmek lazımdır. Yani hakiki bir rejisör... Hakiki bir sanatçı. Hakiki bir senarist yaratmak lazımdır. Bunlar olmadan yerli film olmaz. Ve bu gi-dişle olmasına imkan yoktur. (56)

Yeni Haber Gazetesi daha sonraki sayılarında haber, magazin, "Kısa Sinema Haberleri" ve Eskişehir

(56) Necmettin Ar, "Sohbet, Yerli Film", Yeni Haber Gazetesi, 8 Mayıs 1959.

sinema programlarına sayfalarında sürekli olarak yer verir.

İÇ ANADOLU

İlk sayısı 29 Ağustos 1958'de yayınlanan İç Anadolu Gazetesi'nin 1 Haziran 1962 - 31 Aralık 1963 arasındaki sayılarına ulaşılabildi. Haftalık olarak çıkan İç Anadolu Gazetesi'nin "Sinema" başlıklı köşesinde sinema hakkında eleştiri, magazin, haber yazan bir çok imza yer alır.

Bunlardan ilki olan Orhan Akın'ın 14 Haziran 1962 tarihli yazısı film eleştirisi olmamakla birlikte, dönemin sinema izleyicisi hakkında yaptığı değerlendirme nedeniyle önem taşır:

...Eskişehir sinema severi kültürlü ve anlayışlıdır. Orfeo Negro Düşman Kardeşler, Kwai Köprüsü, Sefiller, Albay ve Ben gibi filmlere rağbeti ile de iyiyi ve güzeli anladığını gösterdi. (57)

Ethem Arda, 27 Temmuz 1962'de "Henüz listelerin hazırlanması münasebetiyle basılmamış ve ilan edilmemiş olmakla beraber, mukaveleye bağlanıp ithal edilen filmlerden bu sene şehrimiz sinemalarında göreceğimiz filmlerden en mühimi olanlarını okuyucule-

(57) Orhan Akın, "Sinema, Bir Mevsimi Uğurlarken", İç Anadolu Gazetesi, 14 Haziran 1962.

rimıza sırasıyla takdim ederken bazılarının hususiyetlerinden de bahsedeceğiz." derken (58) aynı zamanda 1962-1963 sinema mevsiminde gösterime girecek olan filmlerin toplu tanıtımını yapar.

1962 Aralık ayında Mete Gençol imzalı üç eleştiri yer alır. Kalemini beğenmediği filmleri yermek için eline alan Gençol alaycı bir biçem kullanmasına karşın yazısının başında filmin ayrıntılı kimliğini vermeyi ihmal etmez.

...yerli filmciliğimizin içine işlenmiş bir usul var. Hasılat getiren bir film ister iyi ister kötü olsun bu filmin mevzuu veya hatta aynı isim altında bir film daha çevirmek. Kötü bir filmin hasılat getirmesi onları bu yola sevk ediyor sonuç ne oluyor yerli film tutulmuyor gibi bir takım laflar ortaya çıkıyor... (59)

...Senaryo istenen neticeyi vermemekle beraber bazı kimselerin İngiliz intelligence teşkilatını merak etmelerini sağlayacaktır zira biz bu teşkilatın varlığını bu filmle anlıyoruz filmi seyirden sonra seyircinin zihninde bir şey kalmıyor. Cürd urgens filmde tipine pek uygun görülüyorsa da onu şundan dolayı suçlu görmemek lazım. (60)

-
- (58) Ethem Arda, "Sinema", İç Anadolu Gazetesi, 27 Temmuz 1962.
 (59) Mete Gençol, "Sinema, Küçük Hanımın Kısmeti", İç Anadolu Gazetesi, 2 Kasım 1962.
 (60) Mete Gençol, "Sinema, Casuslar Çarpışıyor", İç Anadolu Gazetesi, 22 Kasım 1962.

İsmail Sadık, "Çocuk Sinemaları" başlıklı yazısında zararlı filmlerin denetimsizliğinden, çocuklar üzerindeki etkisinden, Kılıçoğlu ve Karınca sinemalarının çocuk filmi konusundaki duyarlılıklarından söz eder; Eskişehirli sinema işletmecisi Cahit Tozman'ın 'çocuk filmi çekme' konusundaki girişimini över.

...Karınca adı verilen sinema özel surette her gün sabahları oynatılıyordu. Seyirci öğrencilere abone usûlü tatbik ediliyor, aralarında ilgi çekici yarışmalar yapılıyordu. Sinema rağbet gördüğü takdirde Tozman'ın yurdumuzda ilk defa tam bir çocuk sineması kurma yolunda fikri olduğunu da biliyordum. (61)

22 Kasım 1962'den sonra İç Anadolu Gazetesi'nde "Sinema" köşesi düzenli olarak yer almakla birlikte yazarlar bakımından aynı düzenlilik görülmez. Mete Gençol, İsmail Sadık ve çoğunlukla da imzasız olarak sinemaya ilişkin eleştiri, haber, magazin türü yazılar yer alır. Yanı sıra Eskişehir sinema programı ve film duyurularına düzenli olarak yer verilir.

(61) İsmail Sadık, "İşaretler, Çocuk Sinemaları", İç Anadolu Gazetesi, 29 Eylül 1962.

TÜRKÜCÜ

Sinema eleştirilerini -kısa bir süre de olsa- düzenli olarak yayınlayan gazetelerden olan Türkgücü'nün bulunabilen sayılarında (1 Ocak - 4 Ağustos 1962, 1 - 12 Ocak 1963) ilk yazılar imzasızdır. Yalnızca bir belge değeri taşıyabilecek diğer yazıların altında daha sonra 26 Mart - 21 Mayıs 1962 tarihleri arasında Mete Gençol imzası görülür.

...Mitolojiden alınmış film ama bugüne uygulamakla hakiki hüviyetini ve sahneleri bulmuş ve dolaşısıyla sekiz on madalya almakla değerini bulmuş. Müzik içinde bir film seyircileri sese boğmakla karnavalı araya sokmakla kordelayı bir muamma haline getirilmiş. (62)

...Rokko Kardeşler Düşman Kardeşler ismi bu filme hiç de yakışmıyor çok saçma. Filmi üzerinde öyle bir durmuş filmi o şekilde hazırlamış ki filmden beri bu filmin heyecanını hala duymaktayım bu filmiyle Viscontiyi Emile Zola ve Balzaca tercih edenler bile oldu. (63)

Türkgücü'nde Gençol'un "Sinema" köşesine haber, magazin türü yazılarıyla kısa bir süre konuk olan Reha Balkıs, "Sinema Mevsimi Biterken" adlı yazısında Eskişehir sinemalarında 'sanat filmi' gösterimlerinin azlığından yola çıkarak film dışalım sisteminin eleştirisi, 'milli sinema kanunu'nun gerekliliği vb. çok geniş bir yelpazede görüşlerini açıklar.

(62) Mete Gençol, "Sinema, Siyah Orfe Orfeo Negro", Türkgücü Gazetesi, 13 Ocak 1962.

(63) Mete Gençol, "Sinema, Rokko Kardeşler", Türkgücü Gazetesi, 17 Nisan 1962.

...Bu sene kaç sanat filmi seyrettik. Eskişehir Türkiye'de sinema seyircisi ve sineması nüfus kesafeti bakımından en rekor seviyeyi teşkil etmektedir bu yapılan istatistiklerle sabittir (...) şehrimizde 10 olmasına rağmen 7 tanesi yerli film oynatmaktadır. Buna sebepte Rusum yani eğlence resminin yüzde 20 olmasıdır ki bu sinemanın ticari bakımdan işine gelmektedir. (64)

Balkış, "Oscar'a Yeni Aday: Geçen Yıl Marienbad'da" başlıklı diğer bir yazısında Hiroşima Mon Amour'dan Alain Robe Grillet'ye Resnais'i anlatır.

Filmin senaryosunu ve diyaloglarını Alain Robe Grillet'in yazmış olması Geçen Yıl Marienbadda için çok büyük bir avantaj sayılmıştır. Çünkü Alain Robe Grillet yeniroman tarzının günümüzde en parlak senaristlerinden biri olarak film dünyasında tanınmaktadır. (65)

"Cinetarium Sistemi film büyük gelecek vad ediyor" başlıklı imzasız haber, Eskişehir basınıının yalnız filmlerle değil, sinema teknolojisindeki gelişmeleri de izlediğini sergilemesi bakımından önem taşır.

-
- (64) Reha Balkış, "Sinema, Sinema Mevsimi Biterken", Türkgücü Gazetesi, 20 Mart 1962.
- (65) Reha Balkış, "Sinema, Oscar'a Yeni Aday: Geçen Yıl Marienbad", Türkgücü Gazetesi, 6 Nisan 1962.

...burada teknik prensip çok basittir. Kamera resimleri yatay istikamette değil dikey istikamette çeker. Objektifin üzerinde dikey olarak bir yarım küre asılıdır. Bu yarım küre 360 derecelik çevre görünüşünü yakalamaktadır. (66)

(66) Reha Balkıs, "Sinema, Cinetarium Sistemi film büyük gelecek vadediyor", Türkücü Gazetesi, 4 Nisan 1962.

ESKİŞEHİR

1962 yılında yayınlanmaya başlanan Eskişehir Gazetesi'nin ulaşılabildiği 15 Eylül 1964 tarihine kadarki sayılarında ilk sinema eleştirisi yazısı 12 Mart 1963'de yer alır. Bir tek yazı yazan Ayseli Özer'in "Sinema" köşesindeki eleştirisi "Yeni dalga akımına uyan bir film, UÇURUM" başlığını taşır. "Filmin adı: Uçurum - Prodüksiyon Yunanistan - Zoi Laskavi - Siyah Beyaz - Sinema:Kılıçoğlu" tanıtım yazısıyla başlayan eleştirisinde Özer, yeni dalga yönetmenlerinin çekim tavrını çok kısa olarak özetledikten sonra filmin teması üzerinde durur; "Bu filmi görünüz ve verli filmciliğimizle ayırınız." diyerek bitirir.

...Yeni dalga akımının yaratıcılarında etmen olarak ele alınan öncesiyle toplumdur. Ya o toplumda ele bir kişi alınır, ya da toplum. Ama bugün çoğunlukla kişiler üzerinde durulmakta ve onların topluma etkisi incelenmektedir. Örneğin, serseri aşıklarda Jean Paul Belmardo, işte yönetmenler kişileri inceleyen toplumunda kişilere etkisini elden bırakmıyorlar. Buna da örnek olarak 400 Darbe "Le quatre cent coup"i gösterebiliriz. (67)

Ayseli Özer'den sonra imzasız sinema haber, magazin yazıları sürer. Bunların arasında 27 Mayıs 1963'de "Sinema Magazin" başlığında o yıl 16.sı yapılan Cannes Film Festivali sonuçları ayrıntılı olarak verilirken iki gün sonra, 29 Mayıs 1963'de yine aynı köşedeki imzasız yazıda, haberin Cannes'den

(67) Ayseli Özer, "Sinema, Uçurum", Eskişehir Gazetesi, 12 Mart 1963.

alındığı belirtilerek Altın Palmiye'yi kazanan Leopar filmi ve oyuncularını hakkında bir magazin yazısına yer verilir.

...Giuseppe Tomas'ın ünlü "Di Lampedusa" romanını filme alan Visconti için Burt Lances Hollywood'a dönüşünde: "-Visconti bu filmi ile bana meslek hayatımın en heyecanlı dakikalarını yaşattı, bu şeytan adam sizi kendi karşınıza çıkarıyor. Onun ile çalışırken rol oynamıyorsunuz, fakat onun istediği ve hayal ettiği şahsiyetin kalıbına giriyorsunuz" demiştir. (68)

Eskişehir Gazetesi'nde 31 Ağustos 1963'de "Sinema" köşesinde İbrahim Al yazmaya başlar. Eleştiri anlayışı daha önce de belirtilen İbrahim Al Eskişehir Gazetesi'ndeki eleştiri yazılarına 14 Aralık 1963 tarihine değin devam eder.

İbrahim Al'dan sonra "Sinema Magazin" köşesinde imzasız eleştiriler, sinema, magazin, haber ve yabancı yönetmen ve oyuncularla yapılan görüşmelerin çevirileri başlar. "Sinema Magazin" başlığı altında yazılan yazılarda konunun doğrudan sinema ve filmler olması, sanatçıların özel yaşamları gibi sansasyonel spekülasyon tavırlardan kaçınılması dönemin Eskişehir basınının sinemaya bakış açısını sergilemesi bakımın-

(68) "Sinema Magazin", Eskişehir Gazetesi, 29 Mayıs 1963.

dan önem taşır. Bunlar arasında seçilmiş örnekler içerikleri ve/veya üst başlıkları ile aşağıda verilmektedir:

"Klasik bir aşk hikayesi gibi başladıktan sonra trajedi halini alan eser: ilgi gören kordela Yumuşak Ten" (Truffaut filmi, 23 Mayıs 1964)

"Hiroşima Sevgilim filminin yıldızı bisiklete binmekten hoşlanıyor, seyahati seviyor, yaşlanmaktan hiç korkusu yok" (Emmanuella Riva ile görüşme, 20 Haziran 1964)

"Serseri Aşıklar yine yanyana Jean Paul bu filmde yine Jean Seberg ile beraber oynuyor" (27 Temmuz 1964)

"Susuz Yaz ismini duyan kibar seyirciler yuhalamaya başladı" 14. Berlin Film Festivali ödül töreni sırasındaki olaylar (13 Temmuz 1964)

"Ben seyircileri korkutmaktan hiç bir zaman zevk almadım. Onlar istiyorlar bunu benden." (A. Hitchcock ile görüşme, 28 Temmuz 1964)

"Halit Refiğ'in İstanbul Kızları filmi tamamlandı", "M.Erksan 25. Venedik Festivaline yarışma dışı olarak katılacak" (24 Ağustos 1964).

BİZİM SAKARYA

Bizim Sakarya Gazetesi'nde, bulunabilen 1 Ocak 30 Haziran 1962, 1 Ocak - 5 Ağustos 1963 tarihli sayılarında, sinema magazin, haber ve Eskişehir sinema programlarına sürekli olarak yer verilir. Sinema eleştirileri, "Sinema" başlığında, 1963 Mart, Nisan, Mayıs aylarında imzasız olarak çıkar. Bu eleştiriler arasında konunun ele alınışı ve biçim olarak benzerlikler bulunmamakla birlikte genelde çoğunluğu film tanıtma yazısı türündedir.

TÜRKYOLU

İlk sayısı 13 Nisan 1964'de yayınlanan Türkyolu nun bulunabilen sayılarında (14 Nisan - 30 Eylül 1964) toplam altı sinema yazısı yer alır. Üç ayrı imza taşıyan haber, magazin türü bu yazıların yanı sıra her gün imzasız, fotoğraflı sinema magazin ve Eskişehir sinema programlarına yer verilir. Türkyolu'nda bu dönemdeki imza sahipleri; Hikmet Önpeker, Ethem Arda ve Nusret Gülsoy'dur.

Sürol 1950, İbret 1950, Bozdağ 1951, Porsuk 1951, Demokrat 1951, Hakikat 1951, İşçinin Sesi 1951, Demokrat Porsuk 1951, Anadolu 1952, Politika 1952, Dalga 1953, Amatör Spor 1953, Saksığan 1953, Cinayet 1953, Savaş 1953, Yeni Eskişehir 1953, Tezgaç 1953, Yeni Hakimiyet 1954, Şafak 1954, Eskişehir Telgraf 1954, Başak 1954, Fazilet 1954, Yükseliş 1955, Çimdik 1955, Sonsöz 1955, "eşale 1956, HürbiRok 1957, Cinayet Köportaj 1958, "ersabah 1958, Terazı 1960, Eskişehirspor 1960, Küçük Gazete 1960, Eskişehir Ekspres 1960, Hüryol 1960, Köye Doğru 1961, Adaletin Sesi 1961, Mihaliççık Postası 1963, Yirmi Eylül 1963, Anadolu 1964, Bizim Terazı 1965, Seyitgazi Postası 1965, Söz Milletın 1966, Bizim Anadolu 1966, Eskişehirspor 1966, Eskişehir Ticaret 1966, Sivrihisar Halkevi 1968, Milli İrade 1968, Gerçek Yol 1969, yıllarında çıkan gazete-lerin bulunabilen sayılarında sinema eleştiri yazıları görülmemiştir.

DERGİLER

İleri 1950, Yolumuz 1953, Doğanay 1953, Birlik 1959, Özgür 1962, Emre 1964, Çevre 1964, Olay 1965, Işık 1967 yıllarında çıkan dergilerin bulunabilen sayılarında sinema eleştiri yazıları görülmemiştir.

1970 - 1988 DÖNEMİ
GAZETELER

Sakarya Gazetesi'nin 1970-1988 arası yayınlanan tüm sayılarında üç değişik imza ile yalnızca üç sinema yazısı yer alır.

Seçil Çeşmecioğlu'nun 17 Mart 1970 tarihli "Oliver Twist" adlı yazısında ne yönetmen ne de oyuncu adları verilir; filmin bir roman uyarlaması olduğu belirtilerek kısaca konusundan söz edilir.

Selahattin Tanyıldız, "afişleri iki haftadır inmeyen film" alt başlığıyla "Sinema Dünyası" köşesinde 5 Haziran 1972'de yazdığı Sam Peckinpah'ın "Köpekler" filminin eleştirisinde filmin Eskişehirli taraflarından ikinci haftasında dahi rahatlıkla seyredilebildiğini vurgulayarak şöyle devam eder:

...Çağdaş medeniyetin içinde bir çuval ceviz çıkan çürükler gibi iğrenç bir boy gösteren vahşet ve şiddetin bir çeşit iç burucu ruhunu, ortaya çıkaran Köpekler de, Dustin Hofman, Susan George, Peter Vaughan ve konu, işleyiş tarzına has başarı gösteren diğer yardımcı oyuncular gerçekten alkışa değer bir kadroyu tamamlamışlar. ... Köpekler'in her yönüyle istenerek seyredilmeğe değer bir film olduğunu hatırlatmaya lüzum bile yok. (69)

(69) Selahattin Tanyıldız, "Sinema Dünyası, Köpekler", Sakarya Gazetesi, 5 Haziran 1972.

Sakarya Gazetesi tarihindeki son sinema yazısı İbrahim Akkaya imzasını taşır. 7 Mart 1972'de "Her Hafta Bir Film" başlığı altında yalnızca bir hafta yazan Akkaya Yılmaz Güney'in "Acı" filmini ele aldığı bu yazısında Güney'le birlikte Türk Sinemasında konuların değiştiğinden, "Yılmaz Güney markalı filmlerin (...) yabancı filmlerin pabucunu dama attığı"ndan söz eder:

...Oyuncular ve filmin platosu ile renkler bu basit konuyu ilginç bir şekle sokmuş. Türk filmi deyince, intikam deyince, kötüler cezasını bulur, iyiler maradına erer. Bu film de, yani Acı'da iyilerle birlikte kötüler de acı çekiyorlar. Çekim, reji ve oyuncular bu filmde ciddi ilginç bir yapıt özelliği kazandırmışlar. (70)

(70) İbrahim Akkaya, "Her Hafta Bir Film, Acı"
Sakarya Gazetesi, 7 Nisan 1972.

AKBIYIK POSTASI - SON HABER

Yayın yaşamına 13 Mayıs 1984'de başlayan Akbiyik Postası'nda sinema eleştiri yazıları 1985'de Şubat -Mayıs ayları arasında yer alır. "Haftanın Sineması" ya da "Haftanın Film" başlıkları altında yayınlanan yazılarda filmlerin kısa kimlikleri verilir, çok kısa olarak da tema ve konuya değinilir.

...Ana tema bakımından önemli bir yapıt olan film, zaten sürmekte olan bir tartışmayı daha da alevlendirip yaygınlaştıracak: Gençkadın cinselliği sorunu. Özellikle "Fırar"dan aldığı öğülerin Şerif Gören'i bu filmi yapmaya yönlendirdiği belli. (...) Ufak tefek aksamalar dışında görülmeğe değer bir film. (71)

(71) "Haftanın Film, Gizli Duygular", Akbiyik Postası Gazetesi.

DEMOKRAT ANADOLU

Demokrat Anadolu Gazetesi 1987 tarihinde yayınlanmaya başlar.

Demokrat Anadolu Gazetesi'nin 31 Aralık 1987 tarihli sayısında Seçil Büker'in "Bilimsel Eleştiri" türündeki yazısı Eskişehir Basınındaki ilk bilimsel eleştiri yazısıdır.

Yönetmen Ömer Kavur'un Anayurt Oteli filmini eleştirmen Seçil Büker, Varoluşçuluk temelinde inceler.

"Filmin başında doğduğu odada Zebercet bize döner. Kendisini tanıtır. Bizi filmden uzaklaştırır. Yönetmen seçtiği çekim ölçekleri, çok yoğun kullandığı genel çekimler ile nesnel bir anlatım yaratır. Olayın içine sokmaz bizi. Yakın çekimlere yalnızca betimleme için başvurur. Örneğin Zebercet'in kendini asmak için yaptığı hazırlıkları yakın çekimlerle gösterir. Film medium olarak sinemayı öne çıkararak izleyiciye sinemada olduğunu unutturmaz. Zebercet sinemaya gider. Karede filmi izler. Televizyonda Ömer Kavur'un bir başka filmi gösterilir. Böylece izleyici Anayurt Oteli'ne duygusal düzeyde değil, düşünsel düzeyde katılır. Bundan dolayı da rahatsız olur, hoşlanma duygusuna kapılmaz. Filmden değişik anlamlar çıkartabilir, çünkü karşısındaki dünya ayrışık (heterogeneous) bir dünyadır. (Büker, 1985:100-101).

İzleyici filmi üretmek zorundadır. Üretici olmayan izleyici için filmin anlamı yoktur. Çünkü çağdaş anlatı filmi bitmiş bir ürün değildir. Çağdaş anlatı filmini izleyen izleyici yönetmen ile işbirliği yaparak anlamı yaratmak zorunda-

dır. Bundan dolayı çağdaş anlatılar için tek bir eleştiri sunmak olanaksız. (Wollen, 1969: 163-172). Onlar üzerine söylenecek çok şey var..

Yunus Emre'nin Sesi 1971, Çerağ 1971, Sivrihisar'ın Sesi 1973, Ufaklık 1972, Sonolay 1973, Sırdaş 1975, Eskişehir 1975, Foto Haber 1976, Mahmudiye Hakimiyet 1977, Yıldırım 1979, Battalgazi 1980, Yunusemre Postası 1980, Hürkalem 1980, Eskişehir'de Yedi Gün 1982, Şanlı Seyitgazi 1983, 26 Eskişehir 1984, Devir 1985, Olay Spor 1985, Demokrat Anadolu 1987, çıkan gazetelerin bulunabilen sayılarında sinema eleştiri yazıları görülmemiştir.

Dergiler

Deneme 1971, Bozdağ 1973, Yunus Emre Yolunda 1979, Anadolu'da Sanat 1979, İzlem 1979, Özlempor 1975, Parantez 1987 yıllarında çıkan dergilerin bulunabilen sayılarında sinema eleştiri yazıları görülmemiştir.

Eskişehir'de yayımlandıkları değişik kaynaklarda belirtilen ancak örnekleri sağlanamayan gazeteler şunlar:

Hutbe (1910), Tevhid-i Efkar (1914-Fahrettin KERİM), Hilal-i Osmanı (1914-Fahrettin KERİM), İşci (1919-Abdullah NECMETTİN), İmdad (1919-Hakkı Bey), Köylü (1920), Arkadaş (1920-Mustafa NURİ), Hatif (1921-Hüsnü YUSUF), Ticaret (1921-Mustafa BAŞIPLIKÇI), Karadayı (1947-Faruk Şükrü YERSEL), İtida (Mehmet Ali Bey), Hareket (1954-Muhittin BÜRÜCEK), Uyan (1950).

ÖZET

Sinema yapıtı geniş kitlelere ulaşırken, yapıt ve izleyici arasındaki ilişki önem kazanmaktadır. Bu ilişkide, basında yer alan sinema eleştirisi yazılarının değeri tartışma götürmez bir gerçektir.

Dördüncü güç olarak da adlandırılan yazılı basın, siyasadan ekonomiye, sanat kültürden spora, toplumların aynası durumundadır. Özellikle, taşra kentlerinde yayınlanan gazetelerin arşivleri aynı zamanda, o kentlerin toplumsal, kültürel, başka bir deyişle toplumsal bellekleri hakkında en önemli belge olma özelliğine sahiptir. Bu üstünlüğü ile sadece yaşanan günlerin değil, geçmiş zamanların toplumsal yaşamına da ışık tutar.

Günümüzde nüfusu 400 bine ulaşan Eskişehir'de 4 gazete (Sakarya, İstikbal, Son Haber, Milli İrade), yayını sürdürmektedir. Dergi çıkarılmamaktadır.

"Eskişehir basınında sinema eleştirisi 1908-1988" adlı bu çalışma, Eskişehir kentinin -çok özel bir konuda da olsa- toplumsal belleğinin toplu bir değerlendirmeye yazıya dökülmesini, Eskişehir basınında çıkan sinema yazılarının retrospektif bir çalışmayla değerlendirilmesini amaçlayan bu çalışmada basın-sinema korelasyonunun değerlendirilmesini;

1-1908-1950

2-1950-1970

3-1970-1988

olmak üzere üç bölüme ayırarak yapmak olasıdır.

1908-1950 Genel Özellikler

Eskişehir basın tarihinde ilk gazete Nimet adıyla 1908 yılında eski harflerle yayınlanır. İlk sinema salonu 1923'te açılır; basında sinema ile ilgili ilk yazı ise bir film reklamı olarak, yine eski harflerle 1928 yılında Sakarya Gazetesi'nde yer alır.

Bu dönem içinde Eskişehir basınında 31 gazete yayınlanır. Bunların ulaşılabilinen sayılarının hiç birinde 'sinema eleştirisi' olarak adlandırılacak herhangi bir yazı yer almaz. Ancak, gazetele-
rin geçen bu 42 yıllık süre içinde bu yeni sanat ve teknolojiye, sinemaya, oldukça sıcak bir ilgi gösterdikleri, sinema salon işletmecilerinin duyuru ve reklamlarına dikkat çekecek, albenili bir kompozisyonla yer verdikleri gözlenir.

1950-1970 Genel Özellikler

Bir taşra kenti olmasına karşın 1950-1970 yılları arasında Türkiye'nin gelişmişlik sıralamasında önde gelen beşinci büyük il durumundaki Eskişehir, aynı yıllarda sanat ve kültür alanlarında da

önemli bir yere sahiptir. Bu dönem içinde yayınlanan Sakarya, İstikbal, Mücadele, Yeni Eskişehir, Yeni Haber, İç Anadolu, Türkgücü, Demokrat Eskişehir, Bizim Sakarya, Eskişehir ve Türkyolu Gazeteleri haber, magazin, duyuru ve eleştiri bağlamlarında sinema ile yakın ve anlamlı bir ilişki içindedir.

Öte yandan, sinema eleştiri yazılarının gazetelerde yayınlanmaya başlama tarihinin Türkiye geneliyle eşzamanlılık göstermesi Eskişehir'de basın-sinema ilişkisinin kurulmasında öncü ve bilinçli tavırını sergilemesi bakımından değer taşır.

1950-1970 dönemi içinde bulunabilen gazeteler içinde, Sakarya, İstikbal, Mücadele, Yeni Eskişehir, Yeni Haber, İç Anadolu, Türkgücü, Demokrat Eskişehir, Bizim Sakarya, Eskişehir, Türkyolu gazeteleri, sinema eleştiri yazıları ve sinema konusunda; sinema-basın ilişkisini sürdürür.

Eskişehir-basınında ilk sinema eleştiri yazısı 23 Mart 1951'de Ali Haydar Yeşilyurt imzası ile Sakarya Gazetesi'nde, "Sinema" başlığı altında yayınlanır.

Ali Haydar Yeşilyurt 1951-1956 yılları arasında Sakarya Gazetesi'nde yazdığı 147 film eleştiri yazısıyla en uzun ve en çok yazan sinema eleştirmenidir.

Sinema eleştiri yazılarında önce filmin yönetmeni, senaristi, oyuncularını ve yabancı filmlerde orijinal adlarına yer verilir. Daha sonra filmin konusu, oyunculuk ve müzik kullanımı üzerinde durulur. Filmin

dünya sinemasındaki yeri, varsa aldığı ödüller, oyuncuların diğer filmlerdeki oyunculukları, özel yaşamı gibi magazin bölümlerle süren yazılar filmin oynadığı sinemalar belirtilerek ve mutlaka "tavsiye" edilerek bitirilir.

1960'lı yıllarda yayınlanan eleştiri yazılarında değerlendirmelerin bağlayıcı olamayacağı özellikle belirtilirken, izleyiciye filmi okuma olanağı veren bir tavır geliştirilir. İnal Cem Aşkun, İ.S.Yaylalı, İbrahim Al, Nevzat Biklen ve Muammer Özer bu konuda özellikle anılmaya değer yazarlardır.

1967-1968 yıllarında yazan Muammer Özer eleştirilerinin yanında sinema ile ilgili kuramsal yazılarıyla da dikkati çeker. Yerli ve yabancı filmleri değişik tavırlarla değerlendiren Özer, yabancı filmleri parçaüstü birim düzeyinde incelerken yerli filmleri acımasız bir tavırla yargılar.

Eskişehir basınında 1950-1970 dönemi sinema yazarları film eleştirilerinin yanı sıra eleştiri sorunsalı, Türk sinemasının sorunları, Türk sinemasının dünya sineması içindeki yeri gibi konularda yazdıkları yazılarla Eskişehir sinema izleyicilerinin gelişmesinde önemli bir işlev yüklenirler. Örneğin, İç Anadolu Gazetesi'nde yazan Mete Gençol "konu"nun önemi ya da önemsizliğinden söz ederken, Türk Gücü'nde yazan Reha Balkış Yeni Roman'ın sinema sanatına katkılarını tartışır.

Eskişehir basınında 1950 döneminde imzalı ya da imzasız, sinema magazin yazılarında konunun doğrudan sinema ve filmler olması, sanatçıların özel yaşamları gibi sansasyonel/spekülatif tavırlardan kaçınılması, dönemin Eskişehir basınıının sinemaya bakış açısını sergilemesi bakımından önemlidir.

Dönemin sinema yazarları yazılarıyla bir yandan Eskişehir sinema izleyicisini telif ya çeviri yazılarıyla aydınlatmayı amaçlarken öte yandan iyi film izlemenin ve sinemayı kitlelere sevdirmenin yolunun sinema salonlarından geçtiğini vurgulamak istercesine sinema salonlarının iyileştirilmesi konusu üzerinde dururlar. Hatta, sinema salonlarının sınıflandırılmasında adam kayırıldığı gerekçesiyle gazete sütunlarında birbirlerini eleştirmekten geri kalmazlar. 10 Mart 1961 tarihli Hürvol Gazetesi'nde, imzasız bir yazıda "Sinemalar Kontrol Edilmeli" başlığı altında, aynı sınıfta yer alan Büyük ve Yeni sinemalarından Büyük Sinema kaloriferlerini yakmadığı için uyarılırken, iki sinemayı aynı kefedede değerlendiren diğer sinema yazarı ve belediye kınanır.

"Sinema sınıflandırılırken, hatır ve gönülle hareket edilmeyip, realitenin nazarı dikkate alınması icab eder."

1951 yılında başlayan basın-sinema ilişkisi 1968 yılına değin eleştiri, magazin, haber, ansiklopedik yazılar ve kentteki sinemaların programlarının

yayınlanmasıyla olumlu bir çizgide ve yoğun olarak sürer.

1970-1988 Genel Özellikler

1960'lı yıllardan sonra kapılarını sinemaya kapatan Eskişehir basınında sinema magazin yazılarına dahi yer verilmez olur. 1970 ve 1971 yıllarında eleştiri adı altında yayınlanan üç yazı ise makale olarak değerlendirilebilecek niteliktedir.

Onbeş yıllık bir aradan sonra, 1985'de Akbıyık Postası Gazetesi'nde imzasız 9 sinema eleştirisi yayınlanır. Anadolu Üniversitesi Sinema-Televizyon öğrencisi olduğu bilinen ve basın-sinema ilişkisini sürdürmede çok önemli bir potansiyel olması beklenen sinema-televizyon bölümünün ilk ve son temsilcisi yazarın bugün adı dahi anımsanmamaktadır.

Eskişehir basınındaki son sinema eleştirisi, yayınına 1987 yılında ancak iki sayı sürdürebilen Demokrat Anadolu Gazetesi'nde yer alır. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Sinema-Televizyon Bölümü öğretim üyesi Doç.Dr.Seçil Bükür'in Angvurt Oteli" filmini konu alan ve Eskişehir basınında bilimsel eleştiri türünün ilk örneği olan bu yazısı, yazarından izin alınmaksızın, başka bir dergiden aktarılsa da, bir gerçeği, basın-sinema yazarları arasındaki iletişimin gazete işletmecilerinin tasarrufunda olduğunu göstermesi bakımından ayrı bir önem taşır.

SONUÇ

1908'den 1988'e değin, Eskişehir basınıının sek-
sen yıllık geçmişinin tarandığı bu çalışmada, bugün
büyük bir çoğunluğu belleklerden silinmiş, adları
yalnızca gazete arşivlerinde kalan 33 sinema yazarına
rastlandı. Yazdıkları yazılardan sinemaya büyük bir
tutkuyla bağlı oldukları açıkça görülen bu yazarların
Eskişehir halkının sinemaya olan ilgi ve sevgisinde
katkıları gerçekten önemlidir. Onbeşi yazlık olmak
üzere, il merkezindeyirmisekiz sinema salonunun bu-
lunması; nüfusu yüzbin iken bir haftada bilet alarak
salonları dolduran izleyici sayısının 84 bin olması;
bu ilginin kesin bir göstergesidir. Gösterime giren
filmlerin önemli sayılabilecek bir bölümünün sinema
klasikleri arasında yer alması bu ilginin anlamlı ol-
duğunu gösterir. Öte yandan Türkiye sinema işletmecii-
lerinin de Eskişehir'deki sinema izleyicilerinin il-
gisine karşılık verdiği görülür. Özen film şirketi,
dışalımına gerçekleştirdiği filmlerin Türkiye prömiye-
rini Eskişehir'de yapar; Güven Film'in "Ebediyete
Kadar" filminin galası için oyuncular ve yönetmen
Eskişehir'e gelir.

Gazetelerde yazan sinema eleştirmenlerinin ya-
zılarında bugün dahi değerli sayılan bir düzey tut-
turmaları, yalnızca izledikleri filmle sınırlı kal-
mayıp bilimsel ve moral sorumluluk taşınmaları, ya-
zılarını genellikle "tavsiye" ederek bitirmeleri ve

çabalarını, gazete sayfalarını aşip Eskişehir Sinema Derneği'ni kurarak kurumsallaştırmaları, onların sinema ve eleştiri konularında belli bir notion'a sahip olduklarının ve Eskişehir'de sinema sanatının yerleşip gelişmesinde yükledikleri işlevi gelir geçer bir hevesten öte, bir 'mission' anlayışı ile yerine getirildiklerinin anlatımıdır.

Nitekim onların bu onurlu çalışmaları sonucu, 1960'lı yıllarda, Eskişehir'in taşralı salonları gece gösterimlerinde kapılarını yalnızca abiye tuvaletli hanımlara, boyunbağlı beylere açarak, film arasında gürültücü gazoz, dondurma satıcıları yerine seçkin konuklarına gümüş kaplar içinde, tadı bugün dahi anımsanan tatlılar sunarak, sinemanın batıdaki sanat merkezi kentlerde dahi yakalanamayan o ritüel atmosferini kurmayı becerir.

Bütün bunlar Eskişehir'de sinema yazarlarının çalışmalarını tarih önünde aklamaya yeterken, onlar yükümlendikleri mission'u gazete sayfalarından, sinema salonlarından çok daha ilerilere götürürler. Hâhen Anadolu Üniversitesi Rektörü olan Prof.Dr. Yılmaz Büyükerşen ve Rektörlük Danışmanı Prof.Dr. İnal Cem Aşkun bugün Türkiye'de, alanında en yetkin yükseköğretim kurumu olan Sinema-Televizyon Bölümü'nün kurucuları olarak sinema ile olan bağlarını sürdürmektedirler. Muammer Özer, uluslararası bir değer olarak çalışmalarını yurt dışında sürdüren sinema yönetmenidir. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi öğre-

tim üyesi Doç.Dr.Seçil Bükür Türkiye'de sinema eleştirisini bilimsel temele oturtma hareketinin öncülerindendir.

Sinema çağımızın sanatı ve en kitlesel olanı. 'Dördüncü Güç' olarak da adlandırılan yazılı basın, siyasadandan ekonomiye, spordan kültür ve sanata, çok geniş bir perspektifte, yalnızca eleştiri kurumunun değil, uygarlık çizgisinin de çok önemli itici güçlerinden biri olarak işlevseldir. Özellikle taşra kentlerinde yayınlanan gazetelerin arşivleri, aynı zamanda kentlerin toplumsal bellekleri hakkında en önemli belge olma özelliğine sahiptir.

"Eskişehir Basınında Sinema Eleştirileri" adlı bu çalışma, kitle iletişim olanaklarının sınırlı olduğu 1970 öncesi dönemde basının, Eskişehir'in toplumsal dinamiğinde oynadığı rolü, öte yandan basında yer alan sinema eleştirilerinin Eskişehir'in kültürel ve sanatsal formasyonunun oluşturulmasındaki katkılarını ortaya koyması bakımından yararlı olduğu inancını taşıyorum. Ayrıca Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Sinema-Televizyon Bölümü öğrencilerinin yerel basınla daha yakın ilişkiler kurarak Eskişehir'in sahip olduğu bu güzel ve yararlı geleneği sürdürmelerini diliyorum.

EK-I

Eskişehir Basınında Sinema Yazıları

SAKARYA

23 Mart 1951 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"FATO Ya İstiklal Ya Ölüm"	Sen:Hıfzı Tan (Es.İtfaiye Md.) Oyn:Oya Sensev Kadri Ergan O.Arıburmu M.Körmükçü S.Alışık C.Irgat Oyn.Sin:Yeni,Lale
28 Mart 1951 Vural Savaş (Sinema)	Büyük Türk Filmi "FATO Ya İstiklal Ya Ölüm"	
13 Nisan 1951 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	Altın Hazinesi Gecenin Gözleri	H.Bogart/ W.Huston Edward G. Robinson Oyn.Sin:Marmara
18 Nisan 1951 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Tüccar Horn" "Su Perileri"	Yön:S.Wan Oyke Oyn:Red Skarton Ester Williams Oyn.Sin:Yeni
21 Nisan 1951 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Kore Gazileri"	Oyn.Sin:Asri,Lale
25 Nisan 1951 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Kanlı Aşk" (Duel in the Sun)	Oyn:Jennifer Jones Gregory Peck Oyn.Sin:Lale (Türkçe) Yeni (Orj.)

27 Nisan 1951 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Çılgın Kalpler" "Denizler Atmacası"	Oyn:Margaret L. Wood J.Payne, Gail Russel Oyn.Sin:Marmara
2 Mayıs 1951 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Rebeka" (Rebecca)	Yön:A.Hitchcock Oyn:L.Olivier G.Sanders
8 Mayıs 1951 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Şafak Sökecek"	Oyn.Sin:Lale
12 Mayıs 1951 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	Harika Film "Gulâdina Kıyma"	Oyn:D.Ambrosis
24 Eylül 1951 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Denizlerin Sevgilisi"	Oyn: Ester Williams Red Skelton
27 Eylül 1951 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	1)Şahasır Bir Film "Sevgiden sonra" (Not Wanted) 2) Demir Kalpli Bakire	Oyn:Ida Lupino Howard Duff Oyn.Sin:Sizin
2 Ekim 1951 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	1)"Pencerenin Esrarı" Haftanın En Güzel Filmi 2)"Takip" (Pursued)	Oyn:Bobby Driscoll Oyn.Sin.:Marmara

8 Ekim 1951 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	1)"Jan Dark" Film dünyasının en büyük şahseri 2) Korede Bir Yıl	Yön:Viktor Fleming Ingrid Bergman Oyn.Sin: Marmara
10 Ekim 1951 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	1)"Aşk Mücadelesi" 2)"Kızıl Nehir"	Oyn:W.Pidgeon G.Flynn R.Colhoun G.Madison Oyn.Sin:Yeni
18 Ekim 1951 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	1)"Düddaktan Kalbe" Türk filmciliği- nin en büyük başarısı	Yön:Şadan Kamil Oyn:M.Tema C.Irgat Oyn.Sin:Yeni

Asri		
20 Ekim 1951 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	1)"Yılmayan Adam" 2)"Kumarbaz Kadın"	Oyn:M.O'shea S.Hayward B.Stanwyck R.Preston Ovn.Sin:Sizin
25 Ekim 1951 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	1)"Balalayka" Büyük müzik ziyafeti	Oyn:N.Eddi I.Massey Oyn.Sin:Yeni
31 Ekim 1951 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	1)"ROZ-MARI" Film dünyasının unu- tulmaz bir şahseri 2)"Kanunsuz Hakim" (The Man From Colorado)	Yön:S.Wan Dycke (DYK) Oyn:N.Eddy J.Mac Donald G.Ferd W.Holden

2 Kasım 1951 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Mehmetçik Korede"	Yön:Kenan Ergin- soy Oyn.Sin:Lale
16 Kasım 1951 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	1)"Mösyö Verdu" 2)"Sarışın Güzeller" (Twice Bäessed)	Oyn: Şarlo F.Foster G.Patbrikk Oyn.Sin:Yeni
22 Kasım 1951 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	1)"Kanlı Irmak" 2)"Üç Ahbap Çavuşlar Operada"	Oyn:I.Mc. Crea A.Dahl Marks Kardeşler Oyn.Sin:Asri
30 Kasım 1951 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	1)"Kristof Kolomp" 2)"Tarzan Gençlik Pınarı"	Oyn:F.March L.Barker B.Joyce Oyn.Sin:Marmara
1 Aralık 1951 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	1)"Beklenilmeyen Kahraman" Mevsimin en orijinal filmi 2)"Kızılderişiler Harli"	Oyn:P.Medina D.O'Connar W.Heflin Y.De Carlo Oyn.Sin.Sizin
4 Aralık 1951 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	1)"Kenar Mahalle"	Yön:Seyfi Havaeri Oyn:G.Celme H.Akbaşlı Oyn.Sin:Asri
11 Aralık 19 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Allaha İsmarladık" Mevsimin en büyük Türk filmi.	Yön:Sami Ayanoğlu Oyn:S.Tedü G.Deniz

- 12 Aralık 1951 "Ölmeyen Aşk" Oyn: L.Olivier
A.H.Yeşilyurt (Wuthering Hights) M.Oberon
(Sinema) Dünyanın en büyük D.Niven
aşk filmi Oyn.Sin:Atlas
- 14 Aralık 1951 "Fransız Kaplanı
A.H.Yeşilyurt Clemanceau"
(Sinema)
- 17 Aralık 1951 "Vatan İçin"de bir Oyn: Yıldız Kenter
A.H.Yeşilyurt yıldız doğuyor Oyn.Sin: Yeni
(Sinema)
- 20 Aralık 1951 "Notrdern'in Oyn: Çarls Loutin
A.H.Yeşilyurt Kanburu" Oyn.Sin: Yeni
(Sinema)
- 28 Aralık 1951 1)"Miras" Müstesna Oyn:O.Havilland
A.H.Yeşilyurt bir sanat eseri M.Clift
(Sinema) 2)"Kızıl Nehir" J.Wayne
(Red River) M.Clift
Oyn.Sin:Marmara
- 4 Ocak 1952 "Barbaros Hayrettin Yön: Baha Gelenbevi
A.H.Yeşilyurt Paşa" Oyn:Cüneyt Gökçer
(Sinema) A.Karaca
- 10 Ocak 1952 "Devler Savaşı" Oyn:O.Welles
A.H.Yeşilyurt Borjialar devrini T.Power
(Sinema) tasvide eden bir Oyn.Sin:Lale/Yeni
film

11 Ocak 1952 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	1)"Havanada Festival" 2)"Baskın"	Oyn:J.Carson/D.Day J.Mc Crea W.Mayo Oyn.Sin:Marmara
24 Ocak 1952 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"KARMEN" Lova of Carmen)	Oyn:G.Ford R.Hayword Oyn.Sin:Yeni (Orj.) Lale (Türkçe)
25 Ocak 1952 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Güldağlı Cemile"	Yön:Mümtaz Ener Oyn.A.Selika R.Fosforoğlu
3 Şubat 1952 A.H.Yeşilyurt	"İstanbul Kan Ağlarken" (Hrisantos)	Yön:Kani Kıpçak Oyn:K.Kıpçak G.Deniz Oyn.Sin:Marmara
9 Şubat 1952 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Sürgün"	Yön:Orhan Arıburnu Oyn:O.Arıburnu A.Karaca F.Çölgeçen B.Butak Oyn.Sin:Asri
17 Şubat 1952 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Son Buse"	Oyn:S.Tedü H.Pişkin Oyn.Sin:Asri

22 Şubat 1952 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	1)"Kapri Yıldızı" 2)"Meksika Arslanları" (Smooth of St Louis)	Yön:Alfred Hitckok Oyn: I.Bergman I.Mc Crea A.Smith Oyn.Sin:Marmara
27 Şubat 1952 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Hayatın Kurbanı"	Oyn:G.Ford J.Leight Oyn.Sin:Yeni
1 Mart 1952 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	1)"Evlilikte Tatil" (Müstesna bir Film) (Vacation From Massiage) 2)"Toto Tarzan"	Yön:Alexander Karda Oyn:J.Donat Oyn.Sin:Asri
5 Mart 1952 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Talihsizler Yuvası" (The Snake Pit)	O de Havilland Oyn.Sin: Yeni
6 Mart 1952 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Leylaklar Açarken" (May Time) Film dünyasının zaferi	Oyn: Nelson Eddy John Barrymore
28 Mart 1952 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Ankara Ekspresi"	Yön:Aydın G. Arakon Oyn:Z.Sırmalı A.Kaptan Oyn.Sin:Lale
3 Nisan 1952 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Denizciler Geliyor" (On the town)	Yön:Gene Kelly Oyn:G.Kelly F.Sinatra Oyn.Sin:Yeni

13 Nisan 1952 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Hayatın Zincirleri"	Oyn:A.Nazzari Y.Sanson Oyn.Sin:Asri
21 Nisan 1952 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Dağların Kızı"	Yön:İhsan Tomaç Oyn:M. Tayan B.Ufuk
30 Nisan 1952 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Yurda Dönüş"	Yön:Nedim Otyam Oyn:N.Aypar S.Ergin Oyn.Sin:Lale
23 Mayıs 1952 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Aşk Şarkısı" (Song of Love)	Oyn:P.Henrard K.Hepburn Oyn.Sin:Asri
4 Haziran 1952 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Hayal Kadın" (Portrait of Jennie)	Oyn:J.Jones J.Colten Oyn.Sin:Yeni
24 Kasım 1952 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Ekmekçi Kadın"	Oyn.Sin: Atlas
21 Aralık 1952 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Aşka Veda" (Invitation)	Oyn: D.Mc Cure W.Johnson Oyn.Sin:Yeni
28 Aralık 1952 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Toprak" Müstesna bir Türk Filmi Türkiye primieri Eskişehir Atlas Sineması'nda	Yön:Nedim Otyam Oyn:N.Aypar S.Ergin Oyn.Sin: Atlas

1 Ocak 1953 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Kanun Namına"	Oyn:M.Tema/A.Işık
2 Ocak 1953 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Şeref Madalyası"	Oyn:M.Lanza
7 Ocak 1953 (-)	"Ebedi İstirahat" (Zavallı Suat)	Oyn.Sin:Atlas
11 Ocak 1953 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Arslanlar Kalesi"	Oyn:B.Lancester V.Mayo Oyn.Sin:Marmara
16 Ocak 1953 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Cehennem Kögesi"	Oyn:R.Witmark Oyn.Sin:Yeni
	*23 Ocak 1953 Sinema (Haftanın Filmleri) başlığı altında program	
29 Ocak 1953 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Gaip Ruhlar" (Thunder On The Hill)	Oyn:C.Colbert R.Douglas Oyn.Sin:Atlas
31 Ocak 1953 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"İntikam Kılıcı" (Scaramauche)	Oyn:S.Granger Oyn.Sin:Yeni
1 Şubat 1953 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Kızıltuğ"	Oyn: T.Seyfioğlu C.İrgat
7 Şubat 1953 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Artist Aşkı"	Oyn:B.Crable V.Morlure

11 Şubat 1953 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Saba Melikesi	Oyn: G.Cervi L.Rutto Oyn.Sin: Asri
12.Şubat 1953 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Şahane Yalan" (Mevsimin En Güzel Komedi Filmi)	Oyn:T.Dower G.Tirney
12 Şubat 1953 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Afrike Krali- çesi"	Oyn: K.Hepburn H.Bogart
15 Şubat 1953 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Zehir Kaçakçı- ları"	Yön:Hicri Akbaşlı Oyn: H.Adalı B.Oran Oyn.Sin: Atlas
18 Şubat 1953 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Yavuz Sultan Selim Ađlı- yor"	Oyn: S.Ayanoğlu Oyn.Sin: Marmara
4 Mart 1953 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"İngiliz Kemal"	Oyn: A.İsık M.Tema Oyn.Sin: Marmara
5 Mart 1953 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Birleşen Kalpler"	Oyn.K.Söderbaum H.Holt Oyn.Sin: Atlas
7 Mart 1953 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Aşka Doyulmaz" (Lovely to Look at)	Oyn: R.Skelton Zsa Zsa Gabor
23 Nisan 1953 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Valentino"	

24 Nisan 1953	"Çeto Salak Milyoner"	
30 Nisan 1953	"Samson Dalia"	
8 Mayıs 1953	"Kırık Ok"	
30 Haziran 1953	"Kubilay"	
22 Ekim 1953	"Günah Yolu"	Yön: J.P.Aumont Oyn: A.Valli A.Nazzari Oyn.Sin: Marmara
13 Kasım 1953	"Çöl Kartalı Rommel"	Oyn: J.Mason J.Tandy
10 Şubat 1954	"Ana Kalbi" (Paula)	Oyn: L.Young Oyn.Sin: Asri
13 Şubat 1954	"Bağdat Sihirba- zı Saki"	Oyn.Sin: Atlas
17 Şubat 1954	"Katil"	Oyn: A.Işık G.Güzey Oyn.Sin: Marmara
10 Mart 1954	"Viva Zapata"	Oyn: M.Brande
10 Mart 1954	"Sahildeki Kadın"	Oyn: C.Irgat G.Bayhan

4 Nisan 1954	"Canavarlar Sarayı" (House of Wax) Üç Buudlu Film	Oyn.Sin: Yeni
1 Mayıs 1954	"Ölüm Saati"	Yön:Orhan Erçin Oyn:S.Karan A.Erçin Oyn.Sin: Atlas
21 Mayıs 1954	"Taşralı Kız" (Small Town Girl) Mevsimin En Güzel Müzikal Filmi	Oyn: Nat King Cole Oyn.Sin: Yeni
1 Ekim 1954 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Gençlik Aşkı" Hissi ve İçtimai Bir Film	Oyn:G.Tierney Leo Gen Oyn.Sin: Sizin
25 Ekim 1954 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Romeo-Jülyet"	Yön: Renato Castellani Oyn: S.Shental L.Harwey
21 Aralık 1954 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Irz Düşmanla- rı"	Oyn: G.Güzey A.Kaptan
29 Aralık 1954 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Şimal Yıldızı" Yüzümüzü Ağartan Film	Oyn: T.Karamahmut N.Nur

1 Ocak 1955 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Bir Yıldız Doğuyor" (A Star Is Born)	Oyn: J. Garland J. Mason
3 Ocak 1955 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Kiralananmış Hayat" (Lease Of Life)	Oyn: R. Donat
5 Ocak 1955 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Quo Vadis" 30 Milyona Çıkan Film	Oyn: R. Taylor D. Kerr
8 Ocak 1955 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Unutulmaz Melodiler"	Oyn: J. Stevart J. Allyson
15 Ocak 1955 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Sevimli Kumarbaz" (Missisipi Gamler)	Oyn: T. Pover J. Adams Oyn. Sin: Yüksel Altay
25 Ocak 1955 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Dilencinin Aşkı"	
28 Ocak 1955 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Kaçak"	Yön: N. Otyam Oyn: T. Seyfioğlu S. Sezin Oyn. Sin: Yüksel Sizin
25 Şubat 1955 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Çeto Sihirbaz" İlk Panoramik Yerli Film	Yön: O. Erçin Oyn: S. Körmükçü N. Teker Oyn. Sin: Atlas

5 Mart 1955 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Dünyalar Hakimi" Büyük Macera Filmi	Oyn:G.Peck A.Blyth A.Quin Oyn.Sin:Yüksel
11 Mart 1955 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Avare"	Oyn:R.Kapoar Nergis Oyn.Sin:Y.Atlas
16 Mart 1955 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Avare"	
18 Mart 1955 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Gençlere Fırsat"	Oyn:Morge Gover Oyn.Sin: Yeni
23 Mart 1955 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Son Beste"	Yön:Erman Kard Oyn:Z.Müren B.Doruk
29 Mart 1955 A.H.Yeşilyurt (Sinema)	"Fedai Kız" Şahaser Bir Film	Oyn.Sin:Altay
31 Mart 1955	"Asri Aşıklar" Mevsimin En Güzel Müzikal Filmi	Oyn:F.Astaire Oyn.Sin: Yeni
14 Nisan 1955	"Cennet Bekçile- ri" Mevsimin En Güzel Revü Filmi	Oyn:T.Martin Oyn.Sin:Yeni

21 Nisan 1955	1)"Çapkin Kız" 2)"Korsan Prensi"	Oyn:M. Gaynor D. Levant J. Derek Oyn. Sin:Yeni
22 Nisan 1955	"Sihirli Kılıç" (Golden Blade)	Oyn:Rock Hudson F. Laurie Oyn. Sin:Yüksel
4 Mayıs 1955	"Hayber Fedaileri" (King of Khyber Rittles) Sinemaskop Film Sisteminin İlk Eseri	Oyn:T. Pover T. Moore Oyn. Sin: Yeni
30 Eylül 1955	"Rapsody"	Oyn: E. Taylor Oyn. Sin:Yeni
14 Ekim 1955	"Sahne Işıkları" (Lime Light)	Oyn:C. Chaplin Oyn. Sin:Atlas
15 Ekim 1955	"Yarın Çok Geç Olacak" * G oscar	Oyn:P. Angeli V. Dosica Oyn. Sin:Büyük
20 Ekim 1955	"Unutulmaz Melodiler" (Glen Miller Story) Müstesna Bir Film	Oyn:J. Steavert J. Allyson Oyn. Sin:Yüksel

22 Ekim 1955	1)"Kadın Satılmaz" 2)"Ölüm İyareti"	Oyn:J.Vayne M. O'Hara S.Cochran Oyn.Sin:Büyük
1 Kasım 1955	"Bilali Habeşi" Ölmeyen Kuvvet Müslümanlık	Oyn.Sin:Lale
9 Kasım 1955	"Hırsız"	Oyn:R.Milland Oyn.Sin:Asri
18 Kasım 1955	"Mukaddes Azab"	Oyn:J.Wyman R.Hudson Oyn.Sin:Yüksel
19 Kasım 1955	"Semiramis"	Oyn:R.Montalban R.Fleming Oyn.Sin:Büyük
26 Kasım 1955	"Bar Kızı" Kaliteli Bir Türk Filmi	Yön:N.Otvam Oyn:E.Coşkun N.Yal
28 Kasım 1955	"Ah!..." Romantik Bir Film	Oyn:R.Kapoor Nergis Oyn.Sin:Atlas
15 Aralık 1955	"Roma Tatili"	Oyn:A.Hepburn G.Peck Oyn.Sin:Büyük
19 Aralık 1955	"Roze-Mari" Dünyanın En Meşhur Opereti	Oyn:H.Keel A.Blyth

4 Ocak 1956	"Kaplanların Pencesinde"	Oyn:W.Mature J.Robinson Oyn.Sin: Yeni
23 Ocak 1956	"Diri Gömülenler"	Oyn:K.Douglas Oyn.Sin:Büyük
11 Şubat 1956	"Dehşet Yolcuları"	Oyn:S.Vanel Oyn.Sin:Atlas
18 Şubat 1956	"Ebediyete Kadar"	Yön:Ziya Şakir Oyn:G.Güzey R.Gürzap Oyn.Sin:Lale
20 Şubat 1956	"Kahraman Prens"	Oyn:J.Mason J.Leight Oyn.Sin:Yeni
5 Nisan 1956	"Fakir Kızın Kısmeti"	Yön:Çetin Karamanbey Oyn:Y.Duru T.Sülün Oyn.Sin:Atlas
12 Nisan 1956	1)"Caz Şarkıcısı" (Jazz Singer) 2)"Karagölün Canavarı"	Oyn:F.Sinatra Oyn.Sin:Yüksel
1 Mayıs 1956	"Firari Aşıklar" Mevsimin En Güzel Filmi	

- 11 Mayıs 1956 "Güzel Helen"
(Helen of
Troy)
Muazzam Bir
Film Oyn.Sin: Büyük
- 10 Haziran 1956 "İnsanlar
Yaşadıkça"
From here
eternity Oyn:B.Lancester
O.Keri
Oyn.Sin:Yeni
- 24 Ekim 1956 "Gri Elbiseli
Adam" Yön:Annaly
Johnson
Oyn:G.Peck
J.Jones
V.Johnson
E.Taylor

17 Kasım 1956 "Son Hatıra"

1957 Ocak-Şubat aylarında yabancı sinema
haberleri

1958 Kasım-Ekim aylarında yabancı
sinema magazin

1959 Mayıs sinema magazin

5 Nisan 1960 "Bazıları Sıcak Sever" Kılıçoğlu
ilan

1 Eylül 1961 "Niçin Kaliteli Film
Fırat Özen Çevirmiyoruz?"
(Sinema)

12 Mart 1962 İ.Cem Aşkun (Sinema)	"Affedilmeyen" (Unforgiven)	Oyn:B.Lanchester A.Hepburn Yön:J.Houston
14 Mart 1962 İ.Cem Aşkun (Sinema)	"Siyah Orfe" (Orfeu Negro)	Yön:Marcel Camus Oyn:Breno Mello M.Dawn
20 Mart 1962 İ.Cem Aşkun (Sinema)	"Tokyo Geceleri" (Pigalle A Tokyo)	Yön:Umeji Inoue Oyn:Y.Ishihara M.Kitahara
24 Mart 1962 İ.Cem Aşkun (Sinema)	"Kwai Köprüsü" (The River On The Kwai)	Yön:D.Lean Oyn: W.Holden A.Guinness
8 Mayıs 1962 İ.Cem Aşkun (Sinema)	"Gizli Münasebetler"	Yön:Richard Quine Oyn:K.Novak K.Douglas
22 Aralık 1962 İ.S.Yaylalı <u>Haftanın Filmi</u> (Sinema)	"Seher Yıldızı" *** (Marjorie Morningstare)	Oyn:G.Kelly Yön:Irving Rapper
29 Aralık 1962 İ.S.Yaylalı <u>Haftanın Filmi</u> (Sinema)	"Kapıyı Vurmadan Gir" *** (Don't Bother To Knock)	Yön:Cyril Frankel Oyn: R.Todd E.Sommer
5 Ocak 1963	"Romalı Aşk İlaheleri" **	Yön:Francis Blanche Oyn:M.Demongeot R.Moore

19 Ocak 1963 İ.S.Yaylalı	"Kızgın Damdaki (Cat On A Hot Tin Roof)	Yön:Richard Brooks Oyn:E.Taylor P.Newman
10 Aralık 1963 N.Ar	"Ben-Hur"	Oyn:C.Heston J.Howkins Oyn.Sin:Yeni
17 Aralık 1963 N.Ar	"Brahamsı Severmişiniz"	Yön:Anatole Litvak Oyn:I.Bergman Y.Montand Oyn.Sin:Kılıçoğlu
28 Aralık 1963 İbrahim Al	"Vahşi Mücadele" ** (Two Rode Together)	Yön:John Ford Oyn:J.Stevard R.Widmark Oyn.Sin:Kılıçoğlu
11 Ocak 1964 İbrahim Al (Sinema)	"Spartaküs"***	Yön:Stanley Kubrick Oyn:K.Kouglas L.Olivier Oyn.Sin:Yurt Yeni
20 Ocak 1964 İbrahim Al (Sinema)	"Lulu"***	Yön:Rolf Thiele Oyn:N.Tiller U.E.Hasse Oyn.Sin:Kılıçoğlu
28 Ocak 1964 İbrahim Al (Sinema)	"Aşk ve İntikam"*** (One Eyed Jacks)	Yön:M.Brande Oyn:M.Brande K.Malden Oyn.Sin:Yeni

29 Şubat 1964 İbrahim Al (Sinema)	"Pekinde 55 Gün" ** (55 Days At Peking)	Yön: Nicholas Hay Oyn: C. Heston A. Gardner Oyn. Sin: Kılıçoğlu
9 Mart 1964 İbrahim Al (Sinema)	"Sürgün Yolu" * (The Inn Of Sixht Happines)	Yön: Mark Robson Oyn: I. Bergman C. Surgens Oyn. Sin: Yeni
4 Nisan 1964 İbrahim Al (Sinema)	"Mavi Melek" *** (The Blue Angel)	Yön: Edward Omytryk Oyn: C. Surgens M. Britt
10 Nisan 1964 (-)	"7 Silahşörler" *** (The Magnificent Seven)	Yön: John Sturges Oyn: Y. Bryner E. Walach Oyn. Sin: Kılıçoğlu
6 Mayıs 1964 İbrahim Al (Sinema Dünyası)	1) "Unutulmaz Kahramanlar" *** (The Long and The Short and The Tall) 2) "Firavunun Kadını" * (Pharaohs Women)	Yön: Leslie Norman Oyn: R. Todd R. Harris Oyn. Sin: Yurt
4 Haziran 1964 (-)	1) "Vahşi Yol" ** (Walk on the Wild Side) 2) "Zorla Casus" * (On The Double)	Yön: Edward Dmytryk Oyn: L. Harvey J. Fonda Yön: Melville Shavebon Oyn: D. Kaye D. Wynter

- 19 Ekim 1964 "Duvarların Ötesi" Yön:Orhan Elmas
 (-) Oyn:B.Doruk
 (Haber E.Taş
 Eleştiri)
- 23 Ekim 1964 "Soyguncular" ** Yön:Levis
 Nevzat Biklen (Oceans) Milestone
 (Haftanın Oyn:F.Sinatra
 Filmleri) D.Martin
 Oyn.Sin:Kılıçoğlu
- 24 Ekim 1964 "Peyton Yön:Mark Zabson
 Nevzat Biklen Aşakları" *** Oyn:L.Turner
 (Haftanın (Peyton Place) T.Moore
 Filmleri) Bütünyle Başa- Oyn.Sin:Yeni
 rılı Bir Film
- 30 Ekim 1964 "Korkusuzlar" ** Yön:Lee Thompson
 Nevzat Biklen (Cape Fear) Oyn.G.Peck
 (Haftanın R.Mitchum
 Filmleri) Oyn.Sin:Kılıçoğlu
- 31 Ekim 1964 "Vurun Lahpeye" * Yön:Orhan Aksoy
 Nevzat Biklen Ümitlerimizi Oyn:H.Koçyiğit
 Yitiren Bir A.Mekin
 Film Oyn.Sin:Marmara
- 2 Kasım 1964 Türk Filmciliği Yön:Metin Erksan
 Nevzat Biklen Ve "Susuz Yaz" Oyn:H.Koçyiğit
 E.Taş
 Oyn.Sin:Asri
 Yurt

1965 Sinema Magazin

1966 Sinema Program

- 12 Ekim 1967 "Eleştirmeye
Muammer Özer Başlarken"
(Sinema)
- 13 Ekim 1967 "Eskişehir Sinema
Derneği"
(Sinema)
- 14 Ekim 1967 "Sinema Sanat mı?
Muammer Özer Eğlence Aracı mı?
(Sinema)
- 16 Ekim 1967 "Yönetmen ve
Muammer Özer Film"
(Sinema)
- 17 Ekim 1967 "Türkiye'de
Muammer Özer Sinematek"
(Sinema)
- 19 Ekim 1967 "Haftanın
Muammer Özer Filmleri"
(Sinema)
- 21 Ekim 1967 (Haftanın Türk Yön: Yılmaz Duru
Muammer Özer Filmi) Oyn: Yılmaz Duru
(Sinema) "Zalimler" Aliye Rona
Oyn.Sin:Atlas
- 23 Ekim 1967 "Belge Filmi"
Muammer Özer
(Sinema)
- 24 Ekim 1967 "Bir Filmin
Muammer Özer Yasaklanması"
(Sinema)

- 25 Ekim 1967
Muammer Özer
(Sinema)
- "Kısa Film Yarışmaları"
(Eskişehir Belediyesi Kısa Film Yarışması Yapacak)
- 26 Ekim 1967
Muammer Özer
(Sinema)
- "Haftanın Filmleri"
- 29 Ekim 1967
Muammer Özer
(Sinema)
- Filmlerimizden Biri
"Hacı Murat"
- Yön:Natuk Baytan
Oyn:C.Arkin S.Ferdağ
Oyn.Sin:Şan
- 29 Ekim 1967
Muammer Özer
(Sinema)
- "Açlık"
- Yön:Sult Hennig Carlsen
Oyn:Per Oscarsson Gunnel Lindblan
Derneğin filmi
(ilk)Şeker Fab. Salonu
- 30 Ekim 1967
Muammer Özer
(Sinema)
- Fransız Sinemasında Yeni Dalga
- 31 Ekim 1967
Muammer Özer
(Sinema)
- Türk Sinemasında Çöküntü Yılı

1 Kasım 1967 Muammer Özer (Sinema)	Haftanın Filmleri	
1 Kasım 1967 Muammer Özer (Sinema)	200 Film 175 Kuruş	
3 Kasım 1967 Muammer Özer (Sinema)	Yakılacak Film "Kelepçeli Melek"	Yön: Mehmet Dinler Oyn: T.Şoray Ediz Hun Oyn.Sin:Büyük Marmara
4 Kasım 1967 Muammer Özer (Sinema)	"İhtiras Vadisi"	Yön:Henry Hathaway Oyn:Susan Hayward Stephen Boyd Oyn.Sin:Yeni
6 Kasım 1967 Muammer Özer (Sinema)	"Sinemanın Tarihi"	
7 Kasım 1967 Muammer Özer (Sinema)	Sinemanın Ustası Francoik Truffaut	
8 Kasım 1967 Muammer Özer (Sinema)	Sinema Edebiyat İlişkisi	

8 Kasım 1967
Muammer Özer
(Sinema)

Haftanın
Filmleri

11 Kasım 1967
Muammer Özer
(Sinema)

"Unutulmayan
Sevgili"
(Jules Et Jim)

Yön: Francois
Truffaut
Oyn: Jeanne
Moreau
Oscak Werner
Sinema Derneği

18 Kasım 1967
Muammer Özer
(Sinema)

"Yeni Gerçekçilik"
akımının temsil-
cisi Vittorio De Sica

20 Kasım 1967
Muammer Özer
(Sinema)

"Aslan Arkadaşım
Kuduz Recep"

Yön: Duygu
Sağiroğlu
Oyn: Yılmaz
Güney
Figen Say

21 Kasım 1967
Muammer Özer
(Sinema)

"Cherbourg
Şemsiyeleri"

Yön: Jacques
Demy
Oyn: Catheline
Deneuve
Sinema Derneği

22 Kasım 1967
Muammer Özer
(Sinema)

Eskişehir Ticari
İlimler Akademisi
Sinema Kulübü

24 Kasım 1967
Muammer Özer
(Sinema)

Haftanın Filmleri

25 Kasım 1967 Muammer Özer (Sinema)	"Kız Kolunda Danga Var"	Yön:Halit Refiğ Oyn:Fatma Girik S.Alıgık Oyn.Sin:Atlas
29 Kasım 1967 Muammer Özer (Sinema)	"Londra Yanıyor"	Yön:George Anderson Oyn:Sophia Loren George Peppart Oyn.Sin:Kılıçoğlu
1 Aralık 1967 Muammer Özer (Sinema)	Film Yarışması	
2 Aralık 1967 Muammer Özer (Sinema)	Haftanın Film- leri	
4 Aralık 1967 Muammer Özer (Sinema)	"Eşkiya Celladı"	Yön:Remzi Cantürk Oyn:Yılmaz Güney Oyn.Sin:Atlas
7 Aralık 1967 Muammer Özer (Sinema)	"Gölgeler" (Shadows)	Yön:John Cassauetes Oyn.Sin:Sinema Derneği
8 Aralık 1967 Muammer Özer (Sinema)	Haftanın Filmleri	
15 Aralık 1967 Muammer Özer (Sinema)	Haftanın Filmleri	
16 Aralık 1967 Muammer Özer (Sinema)	"Viva Maria" veya (Pembe İhtilal)	Yön:Lois Malle Oyn:B.Bardot Janne Moreu Oyn.Sin:Doğan

- 18 Aralık 1967 Büyük Sinemacı
Muammer Özer Joseph Losey
(Sinema) (Orsi Ceyms Bond
 Filminin
 Rejisörü)
- 19 Aralık 1967 Yeni Sinema
Muammer Özer
(Sinema)
- 22 Aralık 1967 Merak Ettiğimiz
Muammer Özer Haftanın
(Sinema) Filmleri
- 23 Aralık 1967 1)"Othello" Yön:Sergei
Muammer Özer Yutkeviç
(Sinema) Oyn:Sergei
 Bondarçuk
 Irina
 Skobteeva
 Sinema Derneği
 Yön:Giorgio
 Simenolli
 Oyn:Franco
 Franchi
 Ciccio
 Ingrassia
- 2)"Bıdık ile
 Düdük"
- 5 Ocak 1968 Merak Ettiğiniz
Muammer Özer Sinema Terimleri
(Sinema)
- 6 Ocak 1968 Sinema Tarihinde
Muammer Özer Tek Kişilik Sinema
(Sinema)

- 8 Ocak 1968 "Film Eleştirisi
Muammer Özer Nasıl Yapılır?"
(7.Sanat Sinema) (George Sadonl'
dan)
- 9 Ocak 1968 (Devam)
- 11 Ocak 1968 'Haftanın Filmleri'
Muammer Özer Tüm Sinemalarda
(Sinema) Oynayan Filmlerin
Yöh./Oyn./Orj.-Türkçe/
Sineması
- * Kötü
** Sıradan
*** Güzel
**** Çok Güzel
- 12 Ocak 1968 "Bir Dağ Masalı" Yön:Turgut
Muammer Özer Demirağ
(7.Sanat Oyn:T.Şoray
Sinema) M.Soydan
- 15 Ocak 1968 "Şeftali Hırsızı" Yön:Vulo Radeu
Muammer Özer Oyn:N.Kokanova
(Sinema) R.Markoviç
Bulgar Filmi
Sinema Derneği
- 16 Ocak 1968 Sinema Tarihinde Edison'un
Muammer Özer İlk Film Kitletoscop'u
(Sinema) Stüdyosu hakkında bilgi
(Black Maria)
- 18 Ocak 1968 1967 Yılında Türk Toplu
Muammer Özer Sineması Değerlendirme
(Sinema)

19 Ocak 1968 Muammer Özer (Sinema)	Haftanın Filmleri	
24 Ocak 1968 Muammer Özer (Sinema)	Merak Ettiğiniz Sinema Terimleri	
25 Ocak 1968 Muammer Özer (Sinema)	Haftanın Filmleri	
31 Ocak 1968 Muammer Özer (Sinema)	Merak Ettiğiniz Sinema Terimleri	
1 Şubat 1968 Muammer Özer (Sinema)	Haftanın Filmleri	
3 Şubat 1968 Muammer Özer (Sinema)	"Ölünceye Kadar"	Yön: E. Eğilmez Oyn. Sin: Büyük Marmara
19 Şubat 1968 Muammer Özer (Sinema)	1) "Yıkılan Gurur" 2) "Bir Aşk Gecesi"	Yön: Sırrı Gültekin Oyn: A. Işık B. Doruk Yön: Magnus Lindgren Oyn: C. Schellas C. Cülle Sinema Derneği

17 Mart 1970	"Oliver Twist"	
Seçil		
Çeşmecioğlu		
(Sinema		
Dünyası)		
7 Mart 1972	"Acı"	Yön:Yılmaz Güney
İbrahim		Oyn:Yılmaz Güney
Akkaya		Fatma Girik
(Her Hafta		
Bir Film)		
5 Haziran 1972	"Köpekler"	Yön:Sam Peckinpah
Selahattin	Afişleri iki	Oyn:D.Hoffman
Tanyıldız	haftadır	S.George
(Sinema	inmeyen film	
Dünyası)		
1973	Sinema konusunda	
1974	haber, magazin	
1975	program vb. hiç	
1988	bir şey yok	

YENİ ESKİŞEHİR

20 Ocak 1954

Rita Hayvort 'Salome,
filminde cazibesini ve
sanatını gösteriyor.

21 Ocak 1954
(Sinema
Magazin)

Sinema aleminin en küçük
(Fakat en kabiliyetli) rejisörü
KEVIN BROVNLOV

2 Şubat 1954
(Sinema
Magazin)

Türk filmciliği için 1954,
ümitli bir yıl olarak
görülüyor.

5 Şubat 1954

Hollywood'un en sevimli
genç kıymeti: AUDREY
HERBURN.

16 Mart 1954

Walt Disney'in uğuru:
Miki.

27 Mart 1954
(Sinema)

"Jery Lewis"
Jery son filminde, Sherse North
ile titrerburg dansıyla, beyaz
ırkın Afrika zencilerinden
farksız olduğunu gösteriyor.

29 Nisan 1954

Necla, 3 Buudlu film çeviriyor.

22 Mayıs 1954

Sinemacıların Başı Dertde!

31 Mayıs 1954
(Sırası Geldikçe)

Altay Sineması

19 Haziran 1954
(Sinema
Magazin)

"Sinemascope"
seyirciye sinemada bulun-
dugunu unutturuyor

TURKYOLU

- 1 Haziran 1964 "Aşk ve İntikam",
Hikmet Önpeker "Samson Korsanlara
(Sinema) Kargı" ve
"Çıplak Vücutlar"
- 1 Haziran 1964 "Susuz Yaz" Yön:Metin
Ethem Arda Berlin Film Erksan
(Sinema) Festivalinde
ödül almış
- 6 Haziran 1964 Yıkıcı filmler
Nusret Gülsoy
(Toplum
Hayatından)
- 3 Ağustos 1964 "Kara Melek"
Ethem Arda "Amerika
(Sinema) Amerika" filmi-
nin bir benzeri
olmamalı
Türklerin iyi
niyetini İtal-
yanların boz-
masına müsaade
etmemeliyiz.
- 3 Eylül 1964 Bu yıl yabancı
süper prodüksiyonlarının yanında yerli
filmler

ESKİŞEHİR

12 Mart 1963 Ayselî Üzer	"Uçurum"	Oyn.Sin:Kılıçoğlu
27 Mayıs 1963 (Sinema- Magazin)	Cannes film festivali sonuç- ları belli oldu	
29 Mayıs 1963 (Sinema- Magazin)	Cannes film festivalinde altın palmiye kazanan Leopar	
31 Ağustos 1963 İbrahim Al (Sinema)	"Başlarken" "Albay ve Üç Sevgilisi" (Le Tree Eccetera del Colonnello)	Rej:Claude Boissol Oyn:Vittorio De Sica Anita Ekberg Oyn.Sin:Yeni
7 Eylül 1963 İbrahim Al (Sinema)	"İhtiras Yolcuları" (Le Passager Cladestin)	Rej:Ralph Habib Oyn:Martine Carol Karl Heinz Boehm
	"Ümitsiz Aşk" (Liebe)	Rej:Hors Hachler Oyn:Raf Vollone Maria Schell Oyn.Sin:Kılıçoğlu
14 Eylül 1963 İbrahim Al (Sinema)	"Zehirli Hayat" (Imitation Of Life)	Rej:Dauglas Sirk Oyn:Lana Turner Sohn Gavin Oyn.Sin:Yeni

- "Büyük İsyân" Rej:Alberto
Lattuada
Oyn.Sin:Lale
- "Vahşi Mücadele" Oyn:Burt Lancaster
Kirk Douglas
Oyn.Sin:Yurt
- 23 Eylül 1963 "Aşk Dünyası"
İbrahim Al (The World Of
(Sinema- Susie Wong)
Magazin) Rej:Richard Quine
Oyn:William Holden
Nancy Kwan
Oyn.Sin:Yeni
- "Kaleler Fatihî" Rej:Georges Lampin
(La Tour Prens
Garde) Oyn:Jean Morais
Elenora Rossi
Oyn.Sin:Kılıçoğlu
- 5 Ekim 1963 "Sonsuz Şarkı"
İbrahim Al (Song
(Sinema- Withoutend)
Magazin) Rej:Charles Vidor
Oyn:Dirk Bogarde
Cabucine
Genevieve Page
Oyn.Sin:Kılıçoğlu
- 8 Ekim 1963 "Yine Sinema
Faik Altan Aşar Meselesi"
(Hakikat Eskişehir'deki
Birdir) sinema fiatları
ve sinemanın
durumu üzerine
yazılmış

12 Ekim 1963 "Acı Zafer"
 İbrahim Al (Bitter
 (Sinema- Victory)
 Magazin) Rej:Nicholas Ray
 Oyn:Richard Burton
 Curt Jurgens
 Oyn.Sin:Yurt

19 Ekim 1963 "Güneşe
 İbrahim Al Köprü"
 (Sinema- (Bridge To
 Magazin) The Sun)
 Oyn:Etienne
 Perier
 Oyn:Carrol Baker
 James Shigeta
 Oyn.Sin:Yeni

21 Ekim 1963 "Peter Sallers son
 (Sinema- filminde seyirci-
 Magazin) nin karşısına bir
 rahip rolü ile
 çıkıyor
 "Heavens Above"
 (I'm All Right
 Jack)
 Rej:John Boulting
 Oyn:Peter Sallers
 Cecil Parker
 Bernard Miles

26 Ekim 1963 "Şeyh Samil"
 İbrahim Al (I Csacchi)
 (Sinema-
 Magazin) Rej:Giorgia
 Rivolta
 Oyn:Edmund Purdom
 John Drew
 Barrymoor
 Giorgia Moll
 Elena Zareschi
 Oyn.Sin:Kılıçoğlu

"Pardayyanın
 Maceraları"
 (La Chevalier de
 Pardailan)
 Rej:Bernard
 Borderia
 Oyn:Gerard Barry
 Gianna M.
 Cannole
 Oyn.Sin:Yurt

	"Kan Davasının Sonu" (Last Train From Gun Hill)	Rej:John Sturges Oyn:Kirk Douglas Antony Quinn Carol Jones
2 Kasım 1963 İbrahim Al . (Sinema- Magazin)	"Beş Damgalı Kadın" ** (Five Branded Women)	Rej:Martin Ritt Oyn:Silvano Mangano Van Heflin Oyn.Sin:Yeni
4 Kasım 1963	"Şafak Bekçileri"	
13 Kasım 1963 (Sinema- Magazin) --	"Korkulu Bir Film" (The Very Edge)	Rej:Raymond Strossto ve Cyril Frankel Ovn:Anne Heywood Richard Todd
14 Kasım 1963 (Arada Bir)	Sinema Sanatından Yoksunuz	
16 Kasım 1963 İbrahim Al (Sinema- Magazin)	Sıkıcı bir film "Kleopatra"	Rej:Victor Tourjansloy Oyn:Fascale Petit Gordon Scatt Oyn.Sin:Kılıçoğlu
22 Kasım 1963 İbrahim Al (Sinema- Magazin)	"Kötü Tohum"	Rej:Nevzat Pesen Oyn:Alev Oraloğlu Lale Oraloğlu Ö.Serengil Oyn.Sin:Asri Lale

- 23 Kasım 1963
İbrahim Al
(Sinema-
Magazin)
- *** Başarılı Bir
western
"Güneş Batarken"
(The Last
Sunset)
- Rej:Robert
Aldrich
Oyn:Kirk Douglas
Rock Hudson
Oyn.Sin:Yurt
- * "Beni Annemi
Anlat"
(Bir çocuk filmi
deniyor)
- Rej:Osman F.
Seden
Oyn:Parla Şenol
Fikret Hakan
Oyn.Sin:Büyük
- 9 Aralık 1963
- **** "Gece"
(La Notte)
- Rej:Michelangelo
Antonioni
Oyn:Marcello
Mastroianni
Jeanne Moreau
Oyn.Sin:Kılıçoğlu
- İbrahim Al
(Sinema-
Magazin)
- ** "Ben-Hur"
- Rej:William Wyler
Oyn:Charlot Hetsen
Jack Hawkins
Oyn.Sin:Yeni
Yurt
- 4 Ocak 1964
(Sinema-
Magazin)
- Doksan milyon
liraya mal olan
"Deli Dünya"
filmi çok
beğenildi
- 6 Ocak 1964
(Sinema-
Magazin)
- "Asi Gençlik"

- 22 Ocak 1964 (Sinema-Magazin) "Bir çalgin, çalgin çalgin dünya!" (Un Moude Fov, Fov, Fov) Yön: Stanley Kramer
- 2 Şubat 1964 (Sinema-Magazin) Üçüncü defa çevrilen bir film "Arka Sokak..."
- 13 Nisan 1964 (Sinema-Magazin) "En Uzun Gün" (The Longest Day) Yön: Bernhart Wick Andrew Maton Ken Annakin Darryl F. Zanuck Oyn: John Wayne Robert Mitchum
- 30 Nisan 1964 (Sinema-Magazin) "Bengalin Üç Süvarisi" Rej: Mario Camerini Oyn: Paul Guares Lex Barker Sergio Fantoni
- 23 Mayıs 1964 (Sinema-Magazin) Klasik bir aşk hikayesi gibi başladıktan sonra trajedi halini alan eser; ilgi gören kordela "Yumuşak Ten" Yön: François Truffaut

- 29 Mayıs 1964 (Sinema-Magazin) Büyük bir aşk filmi "Kaybolan Adımlar" Yön:Jacques Robe Oyn:Michel Morgan Trintinant
- 12 Haziran 1964 (Sinema-Magazin) Harp filmlerinin güzeli çevrildi "Maceranın Üç Askeri" filminde Yul Brynner en başarılı oyununu çıkardı Yön:Michel Anderson Oyn:Yul Brynner Richard Widmark
- 20 Haziran 1964 (Sinema-Magazin) Şöhrete kavuşunca aile şerefine kurtardı "Hiroşima Sevgilim" filminin yıldızı bisiklete binmekten hoşlanıyor, seyahati seviyor, yaşamaktan hiç korkusu yok Yön:Alein Resnais Oyn:Emmanuella Riva
- 23 Haziran 1964 (Sinema-Magazin) Magazin haber "P.Sellers'in de el ve ayak izleri alındı" "Çin sineması kaldırımına izleri alınan sanatçı yaş çimentoya bir de kalp çizdi"

- 24 Haziran 1964
(Sinema-
Magazin)
- Sinema dünyasında bir şaheser
1963 yılının Haziranında Cape Canaveral Siagon Roma Alabama ve Berlin olayları Haziran'da "Beş Şehir" isimli renkli bir belge filmi hazırlandı
- 13 Temmuz 1964
(Sinema-
Magazin)
- "Susuz Yaz" ismini duyan kibar seyirciler yuhalamaya başladı.
Aniden ayağa kalkan 22 Türk alkışlıyor, Yuhh sesleri kesildi
- 17 Temmuz 1964
(Sinema-
Magazin)
- Fırtına koparan rejisör:
Luchino Visconti Leopar filmi yüzünden Palermo başpiskoposu bile onu takbih etti
- 27 Temmuz 1964
(Sinema-
Magazin)
- Serseri aşıklar yine yan yana
Jean Paul bu filmde yine Jean Seberg ile beraber oynuyor.
L'homme de Rio isimli filmde kazandığı başarıdan sonra Belmondo J.Becker'in hazırladığı "Rahat Kaçış"ta baş rolü aldı.

28 Temmuz 1964 Alfred Hitchcock kesin
(Sinema- konuştu.
Magazin) "Ben seyircileri korkutmaktan
hiç bir zaman zevk almadım.
Onlar istiyorlar bunu benden"

Susuz Yaz filmi Bonn'da
gösterildi.

24 Ağustos 1964 Türk sinemasının mevsim
(Sinema- hazırlıkları
Magazin) Halit Refiğ'in "İstanbul
Kızları" filmi tamamlandı

M.Erksan 25.Venedik

Festivaline yarışma dışı
olarak katılacak

19 Şubat 1982 E.İ.T.İ.A. düzenli film
gösterileri yoğun ilgi
görüyor.

AKBIYIK POSTASI

13 Şubat 1985 Haftanın Sineması	"Polis Okulu"	Yön: Hugh Wilson Oyn: S. Guttenberg B. Smith
20 Şubat 1985	"Üşütük"	Yön: Orhan Aksoy Oyn: Aydemir Akbaş Sadettin Erbil
27 Mart 1985	"Parmaklıklar Arasında"	Yön: Stuart Rosenberg Oyn: P. Newman G. Kennedy
3 Nisan 1985	"Alev Alev"	Yön: Halid Refiğ Oyn: G. Bubikoğlu T. Akan
10 Nisan 1985	"Merhaba Dünya"	Yön: Hal Ashby Oyn: P. Sellers Shirley Mc Louine
17 Nisan 1985	"Şaghay Ekspresi"	Yön: Joseph Von Stenberg Oyn: M. Dietrich C. Brook
24 Nisan 1985	"Şeref Madalyası"	Yön: Sam Peckinpah Oyn: J. Coburn M. Shell
30 Nisan 1985	"Gizli Duygular"	Yön: Şerif Gören Oyn: Müjde Ar Bülent Bilgiç

15 Mayıs 1985 "Viva Villa"

Yön: Jack Konway
Oyn: Wallace Beer
Leo Garillo

25 Mayıs 1985 "Grand Prix"

Yön: John
Frankenheiner
Oyn: J. Garner
Y. Montand

YENİ HABER

YENİ HABER

21 Ocak 1954

Kevin Bownlov

15 Şubat 1956

Felaket (!) ..

Yılmaz Büyükerşen
(Doğru Söyleyi)

Film yıldızlarımızdan

Neriman Köksal ve

Feridun Çölgeçen

bugün şehrimize

geliyorlar

17 Şubat 1956

Kıymetli sanatkarları-

Yılmaz Büyükerşen
(Röportaj)

mız Neriman Köksal,

Atıf Kaptan ve Feridun

Çölgeçen ile bir

röportaj...

27 Mart 1956

Çimdik'ten

(Karikatür)

27 Mart 1956

Sinemamızın bulunuşu

Şadiye Okyay

(Kesifler)

21 Nisan 1956

Nihayet Evlendiler

Yılmaz Büyükerşen

(Doğru Söyleyi)

9 Mayıs 1956

Şimdi de Martine

Yılmaz Büyükerşen

Carol

(Doğru Söyleyi)

26 Temmuz 1956

Marilyn

Londra (A.P)

27 Temmuz 1956 Kısa Meraklı Konular
Yılmaz Büyükerşen

2 Ağustos 1956 Zararlı Filmler
Yılmaz Büyükerşen
(Doğru Söyleyi)

3 Ağustos 1956 Kısa Film Haberleri

11 Ağustos 1956 Kısa Sinema Haberleri

16 Şubat 1959 Artist olmak kolay mı?
(Sinema)

20 Şubat 1959 Hint filmi
(Sinema)

4 Haziran 1959 Yerli filmler
Necmettin Ar

6 Haziran 1959 Yerli filmler
Necmettin Ar

8 Haziran 1959 Yerli filmler
Necmettin Ar

6 Kasım 1963 "Susuz Yaz"
(Magazin) (Adından bahsedilen
Türk Filmi)

7 Kasım 1963 "Gene Ayrı Kaldılar"
(Magazin) "Unutulmayanlar"

20 Aralık 1963 Rusya'dan Sevgilerle
adlı film piyasaya
çıkarıldı. Filmin
birkaç sahnesi İstan-
bul'da çevrilmişti.

26 Mart 1964

Eksodus filmi ve
bazı gerçekler

31 Mart 1964

Eksodüse dair...

9 Temmuz 1964

Şehrimizde eğitim
filmleri çevriliyor.

TURI GUCU

- 4 Ocak 1962 "Pompei'nin Son Günleri" Oyn:Steve Reevers
(Sinema) Oyn.Sin:Yurt
- 13 Ocak 1962 "Siyah Orfe" Oyn.Sin:Kılıçoğlu
(Sinema) (Orfeo Negro)
Metec Gençol
- 17 Ocak 1962 "Savaşın Savası" Oyn:Jack Palance
(Sinema) (Reavak the Recek)
- 14 Mart 1962 "Siyah Orfe" Rej:Marsel Camus
(Sinema)
- 20 Mart 1962 Sinema Mevsimi
(Magazin Haber) Biterken
- 24 Mart 1962 "Vahşi Ask" Oyn:Gary Cooper
(Sinema) Maria Shell
Oyn.Sin:Kılıçoğlu
- 26 Mart 1962 "Yılanların Öcü"
Metec Gençol
(Sinema)
- 6 Nisan 1962 Oscar'a yeni aday
Reha Balkıs
(Sinema)

- 9 Nisan 1962 "Çingene Güzeli" Rej:Nicole Courcet
 Mete Gençol (Lo belle et le Oyn: Nicole Courcet
 (Sinema) tzigane) Gvula Buss
- 11 Nisan 1962 Şimdide "Lolita" devri başladı
 Reha Balkıs (Mağazin haber)
- 17 Nisan 1962 "Rokko Kardeşler" Rej:Luchina
 Mete Gençol (Recoiffiseet Vaiseonti
 (Sinema) infarattelli) Oyn:Alain Delon
 Ronote
 Salvolori
- 1 Mayıs 1962 "Kahraman Düşman" Rej:Luigi Coletti
 Mete Gençol (Under ten Oyn:Van Heflin
 (Sinema) Flagas) Charles
 Loughton
 Oyn.Sin:Yeni
- 18 Mayıs 1962 "Gizli Münasebetler" Rej:Richard
 Mete Gençol (Strangers when Quive
 (Sinema) we meet) Oyn:Kirk Douglas
 Kim Novak
- 21 Mayıs 1962 "Kahramanlar Şehri" Rej:Howard Hawks
 Mete Gençol (Rio Bravo) Oyn:John Wayne
 Dean Martin
 Oyn.Sin:Kılıçoğlu
- 5 Ocak 1963 "Dehşetli Korsanları" Oyn:Yul Brynner
 (Sinema) Claire Bloom
 Oyn.Sin:Yeni
- 12 Ocak 1963 "Sonsuz Aşk" Oyn:Gary Grant
 (Sinema) (Indisreet) Ingrid Bergman
 Oyn.Sin:Kılıçoğlu

DEMOKRAT ESKİŞEHİR

18 Kasım 1953
(Sinema)

"Sarı Zeybek"

17 Aralık 1953
(Sinema)

"6 Ölü Var!"

Oyn.Sin:Lale

7 Nisan 1955
(Haftanın
Filmi)

"Sonradan
Görmeler"

Oyn.Sin:Yüksel

3 Mayıs 1955
(Haftanın
Filmi)
S.Z.Algür

"Günahsız
Çocuklar"

Oyn.Sin:Altay

- 14 Haziran 1962 "Bir Mevsimi
Orhan Akın Uğurlarken"
(Sinema) (Eskişehir'de izle-
nen filmlerden
bahsediyor)
- 27 Temmuz 1962 "Sinema"
Ethem Arda (Eskişehir'de izle-
necek filmlerin
tanıtımını
yapıyor)
- 29 Eylül 1962 "Çocuk Sinemaları"
İsmail Sadık (Eskişehir çocuk
(İşaretler) sinemaları konu-
sunda bilgi ve-
riliyor)
- 2 Kasım 1962 "Küçük Hanımın
Mete Gençol Kısmeti"
(Sinema) Yön:Nejat
Savdam
Ovn:B.Doruk
A. Işık
Ovn.Sin:Büyük
Marmara
- 22 Kasım 1962 "Casuslar
Mete Gençol Çarpışıyor"
(Sinema) Yön:D.illo
Caletti
Ovn:J.Davn
Addams
F.Lulli
Dorio
Michaelis
Oyn.Sin:Lale

Mete Gençol (Sinema)	"Hayat Bazen Tatlıdır"	Yön:Nejat Saydam Oyn:Zeki Müren Belgin Doruk Oyn.Sin:Büyük Marmara
21 Ocak 1963 İsmail Sadık (İşaretler)	"Uçurum"	
23 Şubat 1963	Filmcilikte Dünya Sekizincisiyiz	
1 Mayıs 1963	"Roma'ya 9 Saat Var" (Nine Hours to Rome)	
17 Mayıs 1963 Mete Gençol	"İtalyan Nikahı"	Ovn.Sin:Yeni
16 Ağustos 1963	"Ölüme Çeyrek Var"	
10 Eylül 1963	"Baş Belası" "Menekşe Gözler"	
9 Ekim 1963	"Korkunç Masallar Kahramanı"	
9 Ekim 1963	"Hayat Yolu"	
21 Ekim 1963	Savaş aleyhtarı bir Amerikan filmi "Güneşe Köprü"	

19 Ekim 1963	Perdeden Haberler	
18 Kasım 1963	"Meçhul Cinayet" "Cehennemden Kaçış"	
19 Kasım 1963	"Alama Fedaileri"	Oyn.Sin:Kılıç- oğlu
2 Aralık 1963	"Sporcunun Hayatı"	

MÜCADELE

- 5 Nisan 1953 "Vivien Leigh
Sara Emirgil Eskişehir'de!"
- 12 Temmuz 1953 Hollywood'da boşandıktan
(Sinema) sonra bedbaht olan
yıldızlar
- 25 Temmuz 1953 Fred Astaire

İSTİKBAL

- 27 Şubat 1952
N.Ar
(Sohbet)
"Muhsin Ertuğrul
60 Yaşına
Girerken"
- 11 Mart 1952
N.Ar
"Aktör Sait Köknar"
1944'de ölen tiyatro
ve sinema oyuncusunun
ardından
- 12 Mart 1952
N.Ar
"Aktör Sait Köknar"
- 14 Mart 1952
N.Ar
"Büyük Sanat'kar Neyyire
Ertuğrul" M. Ertuğrul'un
eşi, tiyatro oyuncusu
Neyyire'nin ardından
- 31 Mart 1952
N.Ar
(Sohbet)
"Gizli Sinema"
İstanbul'da müstehcen film
gösteren sinemalar ve bun-
lara giden hanım ve kızlar
hakkında
- 10 Eylül 1952
N.Ar
(Sohbet)
Sinema ve cinsî terbiye

30 Mart 1953
Bir Gafili Dünya
İbrahim
Emeklibaş

"Eğlence Yerlerimizin
Hali Perişan"

(... Şehrimizin nüfusu yüz-
bindir. Ve şehrimizde 6 si-
nema, 1 tiyatro, 3 gazino ve
kahvelerden başka eğlence
yerleri yoktur.)

(...) sinemalar 2.vizyon (...)
müstehcen (...) kadınlı, gö-
bekli, curcuna fasıllı yerli
filmler (...)

(...) tiyatro fedakar (...)
içine çekilmiş (...)

(...) sinemada gizli içilen
sigara (...) kötü dublaj (...)
gürültülü konuşmalar (...)

21 Mart 1953
Londra (Nafen)

"Sinemalar Tarihe Karışıyor"
TV yüzünden İngiltere'de si-
nemaların ilgi görmeyişi hk.

14 Nisan 1953
New York (Usis)

"Modern Türkiye hakkında film"
Colombia Üniversitesi'nde gös-
terilecek "Türkiye'nin Hikaye-
si" adlı renkli film hk.

25 Nisan 1953
Londra (Naten)

"Sinemaya gidince insan boğmak
isteyen adam" Saniyede 48
defa yanıp sönen ışığın sinir
üzerindeki etkisi hk.

21 Mayıs 1953
İbrahim Emeklibaş

"Sinemaların Perişan Hali"
Belediye Zabıtasının sinema-
ları denetlememesi hakkında

- 3 Haziran 1953
N.Ar
(Sohbet)
"Polis Filmleri Zararlı mıdır?"
Polis filmlerinin çocuk ve gençler üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerini tartışır; yargıyı okura bırakır.
- 26 Haziran 1953
N.Ar
(Sohbet)
"Nilgün"
R.H.Karay'ın "Türk Prensesi Nilgün" romanındaki Nilgün karakterinin sinemaya uyarlanma ve oyunculuk sorunları hk.
- 30 Haziran 1953
N.Ar
(Sohbet)
"Acı Hakikatler"
R.H.Karay'ın Nilgün'ü ve sinemada roman uyarlamalarında filmcilerin para için san'atı feda etmeleri konusu hk.
- 4 Ağustos 1953
N.Ar
(Sohbet)
"İtalyan Filmleri"
İtalyan sinemasının Holiwood ile rekabeti
- 10 Ağustos 1953
N.Ar
(Sohbet)
"Cahide Sonku"
- 18 Ağustos 1953
N.Ar
(Sohbet)
"Cahit Irgat"
Sahne ve Sinema oyuncusu
- 19 Ağustos 1953
N.Ar
(Sohbet)
"Müfit Kiper"
Oyuncu/Yönetmen

25 Ağustos 1953
N.Ar
(Sohbet)

"Sami Ayaroglu"
Tiyatro oyuncusu, film yönetmeni
Sami hk.

(...) Sahnede aktörün muvaffak
olabilmesi için uzun boylu olması
lazımdır.

14 Ekim 1953
Fikret Örtensoy
(Röportaj)

"İşte yepyeni bir film artisti
İlhan Can"

31 Ekim 1953
(1. sayfa haber)

"Hıymetli rejisör Sadi Tek
şehirimizde"

14 Kasım 1953
İst. (Tah.)

"Nasreddin Hoca'nın Hayatı filme
alınıyor"

(... Halk Film Şirketi / Se-
naryo: Paik Türkmen / Reji: Talat
Artemel / Oyn: T.Artemel / H. Pişkin

10 Mart 1954
Necmettin Ar
(Sohbet)

"Beklenen Oyn. Sin: İzmit
Şarkı"

12 Mart 1954
N.Ar
(Sohbet)

"Nilgün Hakkında"
Çeyrilen bir film
hakkında yazıyor

23 Nisan 1955
Necmettin Ar
(Sohbet)

"Avare"

16 Eylül 1955
Necmettin Ar
(Sohbet)

"Bai ile Bûdü"

3 Ekim 1955
Necmettin Ar
(Sohbet)

"Rapsody"

Oyn.Sin:Yeni

21 Ekim 1955
Necmettin Ar
(Sohbet)

"Sahne
Isıkları"

30 Ekim 1955
Ziya Surol
(1.sayfa)

"Büyük Sinema"

(...) sinemanın toplum ve kültür yaşamı üzerindeki olumlu etkisi. (...) Büyük sinema'nın açılışı (3.10.1955) (...) 18.sinema (...) Sahibi: Süleyman Berksoy

24 Kasım 1955
İstanbul
(B.Y.R.A.)

"Atatürk Filmi İçin Hazırlıklar"

Adil Kaplancı - Universal
Co-Production Tasarısı hk.

16 Ocak 1956

"Büyük rejisör Renato Mordo öldü"

- 18 Şubat 1956 "Sönen Yıldız" hakkında
Necmettin Ar
(Sohbet)
- 7 Eylül 1957 Sinema makinistlerinin imtihanı
Hacmet İnönütepe artılanan şekilde neden yapılmadı
(Haber)
- 9 Ekim 1957 Yeni sinema renkli sinemaskop
Hacmet İnönütepe miki ile yine bir yenilik yarattı
Haber - Tanıtma
Yabancı film.
Halkın sineması bu akşam
Arabacının kızı Dünyaşka'yı
geçecek
Haber - Tanıtma
Yabancı film
- 19 Ocak 1958 "İran bizden film almak istiyor"
(1. sayfa)
- 27 Şubat 1958 "Japonlar Türk artistleri ile
film çevirmek istiyor"
- 5 Nisan 1958 "Ferdi Tayfur"
Necmettin Ar Dublaj sanatçısı Ferdi Tayfur'un
(Sohbet) ölümü hak.
- 25 Mart 1958 "Kültürel filmler gösterildi"
Yenisemre ilkokulu salonunda
Eski şehir Lisesi öğrenci velile-
rine film gösterisi

5 Şubat 1964
İhsan Naymanlar
(Serbest Kürsü)

"Film"

15 Haziran 1964
Çev: ORY
(Meraklı Bahisler)

"Sinemanın Geleceği"

(...) 'Televizyon ortaya çıktıktan sonra sinemanın pabuçlarının dama atılacağı iddiası doğru çıkmamıştır' (...) TV tekniği, kolaylığı, gelişiminin sinemacılar tarafından engellenişi.

21 Eylül 1967
Cevdet Savgar
Kıratlı
(Görüp Duydukça)

"Eskişehir Sinema Derneği"

15 Haziran 1968

"Şehrimizde çekilen Köroğlu filminin bir sahnesi hakikat oldu. Artist Reha Yurdakul yaralandı.

18 Temmuz 1968
S. Fahri Çelen

"Renkli Sinema"

Türkiye'de renkli film üretimi ve renkli film çekimi gerekliliği hk.

29 Temmuz 1968

"7 Günde 89 bin 887 kişinin gittiği tek eğlence yeri sinemalar"

Kontrolların sıkılaştırılması hk.

29 Ağustos 1968
Paris

"Gün ışığında film gösteren perde yapıldı"

- 17 Ekim 1968 "Mini Çocuk Sineması ilgi görüyor"
Cahit Lozman'a Birleşmiş Milletler Kültür Hey'etinden tebrik yazısı geldi.
- 3 Aralık 1968 "İlkokullarda gösterilen açık saçık haydut filmleriyle çocuklar baştan çıkarılıyor"
- 6 Aralık 1968 "Sinema Derneği 4 Aralık'ta film gösterilerine başlayacak"
- 28 Aralık 1968 "Sinemalardan şikayetler arttı"
- 30 Aralık 1968 "En fazla film geçen sinema:Cezaevi beyaz perdesi"
- 1973 Çocuk Filmleri

BİZİM SAKARYA

1 Mart 1962
N.Ar
(Duyduklarım ve
Gördüklerim)

Bir Oyun ve Ötesi

22 Mart 1962
(Haber)

İlk Çocuk Sineması
Şehrimizde
Açılacak.

4 Mart 1963
(Sinema ve
Tiyatro)

"Hancıdan Sonra
Yolcu"

5 Mart 1963
(Sinema ve
Tiyatro)

Türk Sinemasında
İlk Defa İyi Bir
Film

(1)

6 Mart 1963
(Sinema ve
Tiyatro)

Türk Sinemasında
İlk Defa İyi Bir
Film

(2)

7 Mart 1963
(Sinema ve
Tiyatro)

Türk Sinemasında
İlk Defa İyi Bir
Film

(3)

10 Nisan 1963
(Sinema)

Ateşli Dilber
(The Notorious
Landlady)

Yön:Richard
Quina

Oyn:Kim Novak

Jack Lemon

11 Nisan 1963
Baki Tamer
(Sinema)

Büyük İhtar

2 Mayıs 1963
(Sinema ve
Tiyatro)

Senbahar
Hatıraları
(Come
September)

Yön:Robert Mulligon
Ovn:Gina Lollobrigiba
Rock Hudson
Oyn.Sin:Kılıçoğlu

HÜRYOL

1 Mayıs 1963

Sinemalar Kontrol
Edilmeli.

DEMOKRAT ANADOLU

31 Aralık 1987

Seçil Biker

Yönetmen Varoluşu

Sorguluyor

31 Aralık 1987

Seçil Biker

Seçil Biker:Eskişehir'de

Sinema Günleri Düzenlenmeli

EK-II

Eskişehir Basınında Sinema Eleştirmenleri

1950		
1951	A.H.Yeşilyurt Vural Savaş	Sakarya
1952	A.H.Yeşilyurt Necmettin Ar Ziya Sürol	Sakarya İstikbal "
1953	A.H.Yeşilyurt Necmettin Ar Sera Emirgil	Sakarya İstikbal Mücadele
1954	A.H.Yeşilyurt Necmettin Ar	Sakarya İstikbal
1955	A.H.Yeşilyurt Necmettin Ar S.Zeki Algür	Sakarya İstikbal Demokrat Eskişehir
1956	A.H.Yeşilyurt Necmettin Ar Yılmaz Büyükkersen Şadiye Okyay	Sakarya İstikbal Yeni Haber "
1957	Haşmet İnönütepe	İstikbal
1958		
1959	Necmettin Ar	Yeni Haber
1960		
1961	Fırat Özen	Sakarya

1962	İnal Cem Aşkun İ.S.Yaylalı Orhan Akın Ethem Arda İsmail Sadık Mete Gençol Necmettin Ar Baki Tamer	Sakarya İç Anadolu " " " Bizim Sakarya "
1963	İ.S.Yaylalı İbrahim Al Necmettin Ar Necmettin Ar İsmail Sadık Mete Gençol Ayseli Özer İbrahim Al Faik Altan Aşar Necmettin Ar	Sakarya " " Yeni Haber İç Anadolu " Eskişehir " " Bizim Sakarya
1964	İbrahim Al Nevzat Biklen İhsan Naymanlar Hikmet Önpeker Ethem Arda Nusret Gülsoy	Sakarya " İstikbal Türkyolu " "
1965		
1966		
1967	Muammer Özer Cevdet Saygar Kıratlı	Sakarya İstikbal
1968	Muammer Özer Fahri Çelen Cevdet Yorulmaz	Sakarya İstikbal "

1969		
1970	Seçil Çesmeçiođlu	Sakarya
1971	Selahattin Tanyıldız	Sakarya
1972	İbrahim Akkaya	Sakarya
1973	Tarık Buđra Cevdet Savgar Kıratlı	İstikbal "
1975		
1978		
1985		
1987	Seçil Bükar	Demokrat Anadolu

EK III

Eskişehir Basınında Sinema Duyuruları

1950		
1951		
1952		
1953	İlan İsimsiz	Demokrat Eskişehir
1954	İlan Y. Magazin Y. Magazin	Demokrat Eskişehir Yeni Haber Yeni Eskişehir
1955		
1956	Y. Magazin	Yeni Haber
1957	Y. Magazin Ocak-Şubat	Sakarya
1958	Y. Magazin Ekim-Kasım Y. Magazin İlan	Sakarya İstikbal "
1959	Y. Magazin Mayıs	Sakarya
1960	İlan	Sakarya
1961	Y. Magazin İlan Y. Magazin İlan İlan İlan	İstikbal Yeni Haber Hüryol

1962	İlan İlan Y. Magazin	İstikbal İç Anadolu "
1963	İlan Magazin İlan Y. Magazin İlan Y. Magazin İsimsiz	İstikbal Yeni Haber " İç Anadolu " Eskişehir Bizim Sakarya
1964	ORY. Y. Magazin İlan İsimsiz Y. Magazin İsimsiz Y. Magazin	İstikbal " " Yeni Haber Eskişehir " Türkyolu
1965	İlan	İstikbal
1966	İlan	İstikbal
1967	İlan	Sakarya
1968	Y. Magazin Magazin İlan	Sakarya İstikbal "
1969		
1970		
1971		

1972	Y. Magazın İlan	Mücadele "
1973		
1975	İlan	Yeni Haber
1978	İlan	Reklam
1985	İsimsiz	Akıbık Postası
1987		

KAYNAKÇA

KITAPLAR

BARAZ, Turhan.

Başlangıçtan Günümüze Eskişehir Basını (1908-1986) (Bir Derleme Çalışması). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, No: 134, Eskişehir, 1988.

Büyük Larousse.

İstanbul Gelişim Yayınları Cilt: 6.

BAZİN, Andre.

Çağdaş Sinemanın Sorunları, Çev: Nijat Özön, Ankara Bilgi Yayınevi, 1966.

ESKİŞEHİR Belediye.

"Gelir Müdürlüğü Eğlence Yerleri Servisi Kayıtları". Eskişehir Belediyesi, Aralık 1987.

BİRYILDIZ, Esra.

Türk Basınında Türk Film Eleştirileri, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1986.

BİRYILDIZ, Esra.

"Nijat Özön'le Sinema Eleştirileri Üzerine", Milliyet Sanat Dergisi, Yeni Dizi 119, Mayıs 1985.

BİRYILDIZ, Esra.

"Tenkitçi" Vatan Gazetesi, 22 Kasım 1953, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

BÜKER, Seçil;

ONARAN, Oğuz.

Sinema Kuramları, Ankara, Dost Kitapevi Yayınları, 1985.

ESKİŞEHİR BASIN TARİHİ

1903-1988 Gazeteciler
Cemiyeti Yayını 1.

HANÇERLİOĞLU, Orhan.

Felsefe Sözlüğü, 5. Basım
İstanbul, Remzi Matapevi,
1979.

JEAN C. Filloux;
J.C. Carloni.

Çev: Tahsin Yücel, Eleştiri
Kuramları, Kuzey Yayın-
ları, Ankara, 1984.

MORAN, Berna.

Edebiyat Kuramları ve
Eleştiri, 4.Baskı, İstanbul
Cem Yayınevi, 1981.

ÖZÖN, Nijat.

"Başarılı Bir Film Eleş-
tirisi Nasıl Olmalıdır?"
Milliyet Sanat Dergisi
Yeni Dizi 119, Mayıs 1985.

ÖZÖN, Nijat.

Sinema ve Televizyon Te-
rimleri Sözlüğü, TDK Ya-
yanları, Ankara 1981.

ÖZÖN, Nijat.

Türk Sineması Tarihi, Ar-
tist Reklam Ortaklığı Ya-
yanları, İstanbul 1962.

ŞALOM, Jak.

Eleştirme ve Bazı Sorunlar,
Yeni Sinema Dergisi Y.2,
s.8, Temmuz 1967.

ÜNLÜ, Mahir.

"Kuramlar ve Boyutları",
Haşmet Matbaası, İstanbul
1980.

GAZETELER

- AKKAYA, İbrahim. "Her Hafta Bir Film; Acı, Sakarya Gazetesi 7 Nisan 1972.
- AKIN, Orhan. "Sinema; Bir Mevsimi Uğurlarken", İç Anadolu Gazetesi, 14 Haziran 1962.
- AL, İbrahim. "Sinema; Başlarken", Eskişehir Gazetesi, 31 Ağustos 1963.
- AL, İbrahim. "Sinema; Vahşi Mücadele", Sakarya Gazetesi, 28 Aralık 1963.
- AR, Necmettin. "Sinema; Bramsı Severmişsiniz" Sakarya Gazetesi, 17 Aralık 1962.
- AR, Necmettin. "Sohbet; Sahne Işıkları", İstikbal Gazetesi, 21 Ekim 1955.
- AR, Necmettin. "Sohbet; Yerli Film", Yeni Haber Gazetesi, 8 Mayıs 1959.
- ARDA, Ethem. "Sinema", İç Anadolu Gazetesi, 27 Temmuz 1962.
- AŞKUN, Cem İnal. "Sinema; Savaştan Savaşa", Sakarya Gazetesi, 10 Ocak 1962.
- BALKIŞ, Reha. "Sinema; Oscar'a Yeni Aday: Geçen Yıl Marienbad", Türkçü Gazetesi, 6 Nisan 1962.

BALKIŞ, Reha.

"Sinema; Sinema Mevsimi
Biterken"; Türkgücü Gazete-
si, 20 Mart 1962.

BIKLEN, Nevzat.

"Haftanın Filmleri, Korku-
suzlar", Sakarya Gazetesi,
30 Ekim 1964.

BÜYÜKERŞEN, Yılmaz.

"Doğru Söyleyeni; Felaket(!),
Yeni Haber Gazetesi,
21 Nisan 1956.

BÜYÜKERŞEN, Yılmaz.

"Doğru Söyleyeni; Nihayet
Evlendiler", Yeni Haber Ga-
zetesi, 21 Nisan 1956.

BÜYÜKERŞEN, Yılmaz.

"Doğru Söyleyeni; Şimdi de
Martine Carol", Yeni Haber
Gazetesi, 9 Mayıs 1956.

Cumhuriyetin 15. Yılında
Eskişehir, Çıkaran: Eskişe-
hir İl Yönetim Kurulu,
Basan: Kültür Matbaası,
İstanbul, 1938.

EMİRGİL, Sera.

"Sinema; Vivien Leigh
Eskişehir'de", Mücadele
Gazetesi, 1953.

GENCOL, Mete.

"Sinema; Casuslar Çarpış-
yor", İç Anadolu Gazetesi,
22 Kasım 1962.

GENÇOL, Mete.

"Sinema; Küçük Hanımın Kismetini", İç Anadolu Gazetesi,
2 Kasım 1962.

GENÇOL, Mete.

"Sinema; Rokko Kardeşler",
Türkçü Gazetesi,
17 Nisan 1962.

GÜZEL ESKİŞEHİR GAZETESİ,
7 Mart 1937.

"Haftanın Filmi; Bir Gece-
nin Aşkı", Demokrat Eski-
şehir, 10 Şubat 1955.

"Haftanın Filmi; Gizli
Duygular", Akbıyık Postası
Gazetesi.

ÖZER, Aysel.

"Sinema; Uçurum", Eskişehir
Gazetesi, 12 Mart 1963.

ÖZER, Muammer.

"7. Sanat Sinema; Cherbourg
Semsiveleri", Sakarya Gaze-
tesi, 21 Kasım 1967.

ÖZER, Muammer.

"7. Sanat Sinema; Eleştirme-
ye Başlarken", Sakarya
Gazetesi, 12 Ekim 1967.

ÖZER, Muammer.

"7. Sanat Sinema; Film
Eleştirisi Nasıl Yapılır",
Sakarya Gazetesi,
8 Ocak 1968.

ÖZER, Muammer.

"7. Sanat Sinema; Ölünceye Kadar", Sakarya Gazetesi, 3 Şubat 1968.

ÖZER, Muammer.

"7. Sanat Sinema, Yakılacak Film", Sakarya Gazetesi, 3 Kasım 1967.

ÖZEN, Fırat.

"Sinema; Benim Sevgili Erkeğim", Sakarya Gazetesi, 30 Ağustos 1961.

SADIK, İsmail.

"İşaretler; Çocuk Sinemaları", İç Anadolu Gazetesi, 29 Eylül 1962.

"Sinema; Altı Ölü Var", Demokrat Eskişehir, 17 Aralık 1953.

"Sinema; Cinetarium Sistemi Film Büyük Gelecek Vadeliyor", Türkgücü Gazetesi, 4 Nisan 1962.

"Sinema Magazin", Eskişehir Gazetesi, 29 Mayıs 1963.

"Sinema; Sarı Zeybek", Demokrat Eskişehir, 18 Kasım 1953.

"Sinema; Siyah Orfe Orfeo Negro", Türkgücü Gazetesi, 13 Ocak 1962.

TANYILDIZ, Selahattin.

"Sinema Dünyası; Köpekler",
Sakarya Gazetesi,
3 Haziran 1972.

YAYLALI, S.İ.

"Haftanın Filmi; Seher
Yıldızı", Sakarya Gazetesi,
22 Aralık 1962.

YEŞİLYURT, Haydar Ali.

"Sinema; Fato Ya İstiklal
Ya Ölüm", Sakarya Gazetesi,
23 Mart 1951.